

IN TEXTUS POENITENTIALES
Quatuor Dierum solemnium Precum
BREVES DISPOSITIONES HOMILETICÆ,
ANNI 1688.

Die I. (a. d. 27. Aprilie.)

CONCIO I.

Parasceve Ad. 3: v. 19, 20. Seria hic est adhortatio ad veram poenitentiam. Ubi (1) *Adiu bâttren ider nu; þerreyðu peccati gravitatem considerando, & respiscendo.* *Acto. 8: v. 22. Apoc. 2. v. 5.* Wänder eder omiðtigrisþær, à via errorum vos avertendo, *Esaï. 53. v. 6.* & ad Deum convertoendo, *Esaï. 55. v. 7. Jer. 6. v. 16. Ad. 26. v. 18.* (2) *fruidus, idra synder affrappadet propter Christum, Ad. 10: v. 43. Col. 2. v. 14.* wederqweckelsens tijðcum miserit prius *predicatum Jésum Christum:* verè poenitentes, & hic ab onere peccati liberati, refocillabuntur, *Mattb. ix. v. 28, 29. Conf. Esaï. 28. v. 12.* & plenè recreabuntur in ultimo Christi adventu, *Psal. 17. v. 15. Lnc. 21. v. 28. Apoc. 7. v. 16, 17.* Jam per nuper elapsum tempus quadragescimale & Paschale, nobis JEsus cum beneficiis suis annunciatus est, & juxta phrasim Apostoli, *predicatus: mature itaq;* ad poenitentiam post istas conciones mandato S. R. Maj. tis vocamur. *Urgi peccatorum remissionem, panarum mitigationem & in JEsu refocillationem, consequamur, pijs votis sacrum hoc penitentiale opus aggrediamur.*

TEXTUS Psal. 31: V. 1, 2, 3, 4, 5.

Exordium *Esaï. 44: v. 21, 22.* Divino hoccè alloquio tanc̄ ther uppāl populum Dei ab idololatricis vanitatibus & abominationibus, prius in illo capite descriptis, retrahere vult Propheta: ostendens divina beneficia (1) *Eos in fadus recipiendo: ty tu ðst min tienare!* *Esaï. 41. v. 8, 9, 10.* (2) *Ex gratia creationis multa bona conserendo: heredt tigh.* *Esaï. 43: v. 1, 2.* (3) *Peccata eorum delendo: Jagh vihstryker tina misgårningar sásom eit Moln.* Sicut sol radiis suis diuidit nubes, *Hiob. 37. v. 11. Psal. 18. v. 13.* vel ventus eas dissipat. *Psal. 68: v. 3.* Och dina synder sásom ena Dimbo: quemadmodum nebula accidente calore solis planè vanescit, *Hos. 13. v. 3. Jac. 4. v. 14.* ita quamquam peccata vestra ascendunt, quamquam nubes & nebula, faciemq; meam abscondunt, *Esaï. 57. v. 17 & 59. v. 2.* ut preces vestræ penetrare nequeant. *Esa. 1. v. 15. Tbreñ. 3. v. 44.* tamen per gratiam in Christo, iustitiae sole, delebuntur. *Mat. 4. v. 2.* (4) *Plenè liberando: wendi tigh til mig/ my iagh fortlofar tigh/ hic v. 23. Esaï. 43. v. 1, 3, 4. & 45. v. 22. 1. Cor. 6. 19, 20.* Quæ hic celebratur Dei bonitas, per Nathanael post conciones legales oblata erat Da-

vidi, 2. Sam. 12: v. 13. ille s̄epius semet Dei seruum vocat, Psal. 86. v. 16, quæ illi bona Nœs contulit recentes Propheta, 2. Sam. 12. v. 7, 8. ideo magna fiducia confugit ad Dei misericordiam, peccatorum suorum remissio, nem & deletionem petens: habemus hic in textu.

Insigne Orationis paenitentialis Exordium.

Vot. Psal. 51: v. 17.

De Præstantia Psalmorum paenitentialium, & inter septem illos, ius medii, multa & veteres & recentiores dixerunt. Insigne quoq; textus præbet orationis paenitentialis Exordium.

I. Occasionem, sive motivum impellens, præponit. Ordinarius est titulus Psalmus Davidis, scilicet ab eo Divini Spiritus ductu, compositus, 2. Sam. 23: v. 1. 2. Pet. 11. 21. & quidem Lamentab; Precentori datus sive ad precinendum; id publico cultu novit detestandi sui facti perennem apud posteros fore memoriam, 1. Reg. 1st v. 5. Sic & documentum paenitentia sua perpetuum extare voluit, Sap. 12. v. 19. ideo peculiariter additur: Cum venisset ad eum Nathan Propheta, à Deo missus ut Davidem, sopori peccati immersum, excitaret, de quo 2. Sam. 12: v. 1. usq; ad versum 14. Evidem mox ad concionem illam auditu confessio Davidis: Peccavi Domino. Sed eam deinde prolixioribus verbis hocce Psalmus exposuit. Sequitur in titulo, postquam ingressus fuerit ad Beatebam: de quo gravi Davidis criminе 2. Sam. 11. v. 2. ubi simul curr. adulterio alia concurrebant, scilicet Uriā interfactio. 2. Sam. 11. v. 9. Scandalum maximum, Ibid. v. 14. artes & studium occultandi crimen, 2. Sam. 11. v. 5. 6. seqq. securitas, conjugium illicitum, paenitentia mors, &c. 2. Sam. 11. 27.

II. Deprecationem devotio suspicio exponit: Propter anxietatem animi, & dolorem acerbissimum, non continua oratione, sed illacrhymans, & quasi singultiens, per suspiria & breves precatiunculas, desideria protrudit. Sunt a hic quatuor ejusmodi. (1) Miserere mei O Deus secundum misericordiam tuam; tu qui essentia liter bonus es, Matth. 19: 17. & cuius misericordia immensa, Thren. 3: v. 22. 23. &c. ne secundum rigorem justitiae & gravitatem delicti mei, mecum age, sed esto mihi gratiosus & condona peccata, Psal. 25: v. 6. 7. Propter meritum Meissim sufficientissimum, Conf. Psal. 51: v. 8. 9. & Exod. 12: v. 22. cum Esai. 52: v. 15. 1. Cor. 5: v. 7. 1. Pet. 1: v. 2. Hebr. 9: v. 13 & 10. v. 22. (2) Dele prævaricationes meas secundum multitudinem miserationum tuarum: repetit hoc v. 11. Vocabulum prævaricationis, adhibetur de peccatis voluntariis & gravibus, Hiob. 34: v. 37. Psal. 37: v. 38. Esaj. 57: v. 4. &c. quæ deleri orat David in Hebr. idem verbum. Esaj. 43: v. 25. & 44: v. 22. Ubi quod præcedit Esaj. 43: v. 24: ad passionem Christi referri solet, & sic eleganter hæc loca conferri possunt cum Col. 2: v. 13. 14. nam per sanguinem Christi, fide apprehendimus, delentur peccata e libro ratificationis Dei. Conf. Psal. 10:

v. 23. *Mattb.* 18: v. 24. 27. 32. & non reatus eorum, nec poena imputatur, 2. *Cor.* 5: 21. 1. *Job.* 2: 1. 2. idque secundum multitudinem miserationum Dei : celebratur magnitudo miserationum Dei 2. *Sam.* 2: v. 14. *Psal.* 103: v. 11 & 119: v. 1, 56. *Hos.* 11. v. 8. *Syrac.* 2: v. 21 & 17. v. 28. (3) *Multum lava me ab iniurie mea :* scilicet grave est peccatum meum, ejusque luto diu immersus fui, ideo multiplica lotionem, v. 9. Requirit Deus ab hostinibus, ut se lavent, *Esa.* 1: v. 16. *Jer.* 4: v. 14. quod aliter fieri negavit quam quod homo gratia conversionis non repugnando, divino adiutorio Spiritu, otet, *Lava me Domine*, & collatam propter Iesum lotionem, in fide recipiat, *Zach.* 13: v. 1. *Epb.* 5: v. 26. *Heb.* 10: v. 21. &c. (4) *Et a peccato meo munda me :* defumpta est metaphora vel a leprosis, qui iuxta legem mundi declarabuntur, *Levist.* 13: v. 6. 23. 28. & 14: v. 7. vel ab iis qui sciditate alia polluti mundantur. *Numb.* 8: v. 6. 15. *Ezek.* 24: v. 13. Omnes sumus immundi, *Psal.* 51: v. 1. *Esa.* 64: v. 6. *Jer.* 2: v. 22. *Sanguis Iesu Christi filii Dei nos mundat ab omni peccato*, 1. *Job.* 1: v. 7. qui eum vera fide apprehendunt, mundantur a Deo, hoc est, justi declarantur, ac largitur iis vires ut peccatis resistant & indies removentur, in qua mente, voluntate, affectibus eorum aliqua puritas conspicatur, *Psal.* 51: v. 9. 12. *Jer.* 33: v. 8. *Ezech.* 37: v. 23. 1. *Cor.* 6: v. 11. *Apoc.* 7: v. 14.

III. *Indicia sincera penitentiae adponit.* v. 5. *Törn tagħ-kanner minna Misgärning!* non quod existimet se promeruisse remissionem peccatorum per eorum agnitionem, sed indicat se jam post auditam concessionem legis, contrito corde agnoscere illorum gravitatem & in laeviz conscientia medelam, nihil magis optare quam benignam delictorum condonationem. v. 3, 4. non dicit cum Caino, *nescio*, *Gen.* 4: v. 9: sed *agnosco*; NB. *Jer.* 3: v. 12. 13. & 14: v. 20. (1687. Conc. 2. diei 2.) Och minn Synd ër allestħidhae sħor mighi *semper*, *jugiter* & *omni tempore* gravissima peccata tanquam furiz terribiles obversantur oculis meis, non jam, ut per integrum annum præcedentem, (iū enim a tempore adulterii ad repetitionem per N.athanem effluxit) Scelus post tergum meum non abjicio, sed coram facie sive mente mea teneo, imo cingunt me peccata undique quasi lictores strictis gladiis. *Psal.* 44: v. 16. ideoque ea detectio. *Ezek.* 16: v. 63. Nam cum verè agnoscitur peccatum, illud etiam peccati proprium, quod offendat Deum infinitè bonum, agnoscitur, quam seriam agnitionem, sensus divina ira omnino sequitur, *Psal.* 6: v. 1. & 32. v. 4. & 38: v. 3. & 88: v. 16, 17. & 102: v. 21. *Jer.* 4: v. 8. *Tobren.* 3: v. 42. *Mich.* 7: v. 9. reliqui actus contritionis & fidei porro ostendi possunt ex *Psal.* 51. toto.

Uſus : monstraverū illi in enarrat. *Pſal.* 7. vnuac. povi. 2. à pag. 9. ad 13. Ac præmissione cuiusvis Ecclesie, serua iustificanda deportatio à quopiu peccato, imprimit ecclasiæ sententia & iuramentum & coram illecebri.

nam eisumodi peccata bisce temporibus pacis nimium crevere : eorum
gravitas ex variis s. a. sacra dicti, comminationibz, & panarum exim-
pli ostendenda, fiatq; ad veram penitentiam & ejus fructus abortatio.
Conclusio ex Psal. 51: v. 12, 13, 14.

CONCIO II.

Parastene. Psal. 95. v. 6. 7. 8. (explicat. vid. in enarrat. P. al. Svet,
Part. 2. pag. 371-373.) Ita cum Deus hoc die penitent. primo in Textu
nos convocat, nos invicem excitemus & congregemur sincera humiliatio-
ne, Psal. 95: v. 6. vera fiducia, v. 7. prompta obedientia. v. 8:

TEXTUS Zephania cap. 2: v. 1. 2. 3.

Exordium Iosua 7: v. 13. 14. 15. de sacrilegio ab Achane commis-
so, de periculo & damno Israëlitarum per illud, de ira Dei &c.
Ex toto capite septimo est reperendum ; adde Conc. 2. die primo
1676. Conferatur res ista cum textu Obhageligit Holc. Zeph. 2: 1. ita
tunc Israël Jos. 7: 10. convenienter, scrutinium instituerent, Zeph. 2: v. 1.
Ita præscriptum Jos. 7: v. 14. & factum v. 16-18. periculum ostendit Pro-
pheta Zeph. 2: v. 2. jam in eo erant Israëlitæ, Jos. 7: v. 5, 8, 9, 11 &c. Qvæ-
rent Deum, justitiam, humilitatem, Zeph. 2: v. 3. ita Iosua ad Deum con-
fugit, Juste egit, se se cum populo & peccatore humiliavit, Jos. 7: v. 6. 7.
19. 24. Promittit Zephani. v. 3 p̄iis protectionem ab ira Dei : eadem vo-
cabula qvæ hic Zeph. 2. v. 2. 3. in Hebr. Jos. 7: v. 26. & reversu est Domini-
nus à errore ire sua. Factum Iosua & mandatum Dei per Zephani.
patræ nostræ proponit pius Zelus Regis nostri clementissimi ; itaq; ante ocu-
los instituamus Domini,

*In devota congregazione sacrum scrutinium & emendationis
audium :*

Vot. Psal. 139. v. 23, 24.

*Numb clanger tuba in civitate, & populus non expavescat, Amos.
3. v. 6. Annon in corde nostro die hoc exoriatur timor Domini, cum ipse
Deus ad nos clamat : congregamini & inquirite : audiamus itaque.*

I. Convocationem peremptoriam v. 1. ubi (1) compellatio dura, Iobe-
hageligit folie. O gens non desiderabilis : non tu ut Daniel Dan. 9: 23. &
10. v. 11. Sed indigna plane omni gratia, gens nullius pudoris, invisa &
exosa propter scelerata gravissima, gens detestabilis, indisciplinabilis, Deut.
9. v. 6. 7. 24. Esaia 11: v. 4. 11. 14. 15. &c. Verbum quo hie Lutherus vitetur
etiam redditur obhageligit. Ezek. 20. v. 28. alibi vñdet. Deut. 21. v. 16. 17.
wanartigh/ Proh. 30: v. 23. heilig. Hos. 9. v. 7. 8. synggeligh/ Sap. 12: 4. aldrashg-
geligh/ Sap. 15: v. 18 misshageligh/ Syr. 20: v. 8. olindeligh/ Syr. ac. 20. v. 16. ohyygeligh/
Apor. 18. v. 2. (2) Convocatio ipsa, församblie edet och tñmer hiet. Est in Heb.

unum verbū sed diversæ conjugationis: nomen Kasch est stramen, palea, Hiob.
13 v. 25. Esai. 5: v. 24 & 41. v. 2. Nabum. I. v. 10 &c. & verbum in Hebreo collegit
paleam, Exod. 5: 7. Lekoschesch Kasch til at hempta synbbe. Exod. 5. v. 12. de
collectione lighorum. Num. 15. v. 32, 33. I. Reg. 17: v. 10, 12. Hic autem in
Hitbael prima vice colligit vosmet ipsos. Sunt qui referunt ad proxi-
mè præcedens Zeph. I. v. 18. Ubi de igne iræ Dei consumente: & quod ju-
beat eos Propheta ceu paleas congregari, ut tanto citius consumantur.
Verum & sequentia in vers. 2. Sörän Domini vihgår & poenitentia mo-
dus de scriptus v. 3. ostendunt Deum adhuc congregationem in poeniten-
tiam ab iis requirere, sicut Joel. I. v. 14. & 2. v. 15. quo facit altera vice re-
petitum & in Kal positum. & inquirite: Sic & Esai. 29: 21. inquirunt in
eum qui redarguit in porta: cum altero significatu hic convenit: nam que
colliguntur, hinc illinc querenda sunt.

II. Concionem comminatoriam v. 5 immixtere autem ostendit (a) di-
em judicii & ventilationis Sörän Domini Hebr. Prinsquam judicium
parit, sicut gluma transire dies: quæ sic exponunt commentatores: De-
cretum Dei est quasi prægnans poenis, ut autem partus certo tempore ma-
turescit, priusquam editur: ita Deus eti certò punire decrevit, aliquam-
diu tamen differt executionem, & dat locum poenitentiae, Esai. 30. v. 18.
quam si improbi non agunt, maturescit iniustitia apud homines, & poe-
nia apud Deum. Et ut partus necessario sequitur, quando tempus effluxit,
sic inevitabile est Dei judicium, cum tempus prædeterminatum est elat-
plum. Conf. Gen. 15. v. 16. Jerem. 18. v. 7, 11. Joel. 3. v. 13. Mat. 4. v. 10. &
5. v. 3. & ille dies us gluma cito transire, Zeph. I. v. 14. & vos ventilando
ut glumam sive paleam transire facit à suo puro tritico, Mat. 3. v. 12. Eze.
3. v. 17. adde Psal. I. v. 4. & 35. v. 5. Esai. 17. v. 13. & 40. v. 24. Hos. 13: v. 3. (B)
focorem ira Dei: HÆrrans grymmia wredel quæ excandescens & exxe-
stuans consumit omnia, 2. Chron. 28: v. 13. Esai. 13. v. 9. Jerem. 25. v. 37. &c. (y)
D. em ira Dei: förrän HÆrrans wredes Dagh/ de quo Zeph. I. v. 15, 16, 17,
18. Rom. 2. v. 5. NB. ter in hoc versu dicit Propheta, förrän ut divitias pa-
tentiae Dei ostendat, Rom. 2. v. 4. & 9. v. 22.

III. Informationem consolatoriam, v. 3 ubi (a) compellatio suavis.
Alle i elende i landena: siquidem novit multos eorum in perversitate sua
mansuros. Esai. I. v. 5. Jer. 5. v. 45. & 6: 28-30. de parte tamen aliqua
melius sperabat Rom. II. v. 4. 5. Itaque o vos mansueti, humiles, qui manum
Dei in plagiis & ejus increpationem in comminationibus patienter tulistis,
Jer. 31: v. 18. 19. 2. Pet. 5: v. 6. isto nomine pii, fideles, vere poenitentes.
sæpe indigitantur. Psal. 25: v. 9. & 38: v. 11. Mat. 5. v. 5. I som hans rå-
ter hållen/ quilibet inter eos qui operantur judicium ejus.: doctrinam &
vitam vestram secundum verbum ejus instituite. Psal. 37: v. 3. 7. Job. v. 11.

oppontuntur hi rarius in Sacra S.a Nominati, operariis iniquitatis, quorum longè sapientius sit mentio, *Hiob.* 3. v. 8. *Psal.* 6: v. 9. 1. *Job.* 3: v. 10. &c.
(3) *Informatio salutaris*, Sôter H̄Ebran omnibus actibus verè pœnitentia, strenue operam detis, ut Deum gratis sum & benignum habeatis. *Esaj.* 55: v. 6. 7. Adde *Psal.* 34: v. 5. &c 77: v. 3. & 78: 34. Sôter Nâtser-dighetena: tum vera fide justitiam Ch̄risti imputatam, *Jer.* 23: v. 6. *Matt.* 5: v. 9 *Pbel.* 3: v. 9. tum inchoasam in sincero pietatis & probitatis studio, *Zach.* 7: v. 9, 10. 1. *Tim.* 6: v. 11. 1. *Pet.* 3: v. 24. Sôter ñdmultheetena: Deo, peccati agnitione & cordis contritione, vos submittatis, *Mich.* 6: v. 8. *Luc.* 15: v. 19. & 18: v. 13, 14. (γ) *Promissio desiderabilis*, på ther ñbeskyddade warada: in Hebr. *Nloj*: forsäße qvod tamen non incertitudinem, sed rei gravitatem ostendit, ut eo reddat illos in precibus & conversione fervidiores: qvoad Phrasin conf. *Exod.* 32: v. 30. 1. *Sams.* 14: v. 6. *Jon.* 3: v. 9. *Amoj.* 5: v. 15. (vid. *Cont.* 1. die 4. 1676) de cætero obſervandum qvod hic non agatur de remiſſione peccatorum, qvæ certissimè verè pœnitentibus datur, sed de temporali aliqua pœnarum mitigatione, qvæ conditionata esse potest; qvnd pii in plagiis, abſcondantur, ut est in Hebr. & Luther. verl. conf. *Psal.* 17: 8. & 27: v. 5. & 32: v. 6. 7. & 91: v. 4. Hoc modo Deus mirabiliter modo suos servat. *Ebra.* 9: v. 13. *Jer.* 10: v. 11. & 45: v. 5. *Ezek.* 9: v. 6.

Uſus: Docemur ex Sacra Scriptura quanta sit utilitas piarum congregationum pœnitentialium, *Jud.* 20: v. 26. 28. 1. *Sam.* 7: v. 5. 13. *Joël.* 2: v. 15, 17. & in illis quam sit necessarium examen singulorum, ut quisque scrutetur vias suas, & excusat cor suum, *Joël.* 2: v. 12. 13. 14. *Donec.* 3: v. 1. 7. 8 NB. 1. *Cor.* 11: v. 31. 2. *Cor.* 13: v. 5. cum Saul deprehenderet Deum irritum, & congregationem & scrutinium instituit, 1. *Sam.* 14: v. 38. Ex signis haud paucis anxi corde nos etiam colligamus, Deum bereda ena Dylco! *Jer.* 18: v. 11. de quibus etiam S. R. Maj.s in edicto suo pio monet, & nos in hisce provinciis borealibus, gravem Dei manum per famem & annonaꝝ caritatem lentiimus, est enim adhuc extensa manus ejus, *Esai.* 5: v. 25. ut merito sub illa D. um jam in congregationibus nostris audeamus 2. *Sam.* 21: v. 1. & jam coram ea excusatiam sinus nostros, *Nebem.* 5. v. 13. imò corda nostra. *Psl.* 1. 62. v. 9. *Tbren.* 2: 19. nemo se innocentem, sanctum, & purum existimet, sed quilibet se coram Deo solum fateatur, *Dan.* 9. v. 5. - 3. ac confessione peccatorum gemens effundat voces, *Psl.* 102: 1. & 142. v. 5: Amnon divinum decretum propter innumerâ peccata nostra, cito pariat h. e. penas accelerat, siquidem quotidie ita crescent vitia, ut sanè cito sit impleta mensura? (*Hic pio zelo pro ratione corruptionis, in quoꝝ cuius scrupulorum vita & gravis infamia redargitur;*) Quivis præce verbi divini agat juxta *Esai.* 18: v. 1. & cum Zephania in textu post dicitur vita offensas quam servida sit Dei ira, quoniamq; insipientialis illa

*sit. Deut. 32: v. 22. Nobis I. v. 2 - 6. Hebr. 10: 31, & 12. v. 29. confugiamus ad
Deum quamdiu poenitentiae tempus conceditur. 2. Cor. 6. v. 2. 2. Pet. 3. v. 9.
NB. Luc. 19. v. 41, 44. Esaï. 65: 2. Prov. 1: 20-26. Si per peccata à Deo ha-
c tenus fuimus separati, Esaï. 59. v. 2. Ezech. 43. v. 8. per poenitentiam rur-
sus Deum queramus, & illi per fidem adhæreamus, Jer. 3: v. 12. Hos. 2. v.
16. 19. Matth. 7. v. 7. Apoc. 2: v. 5. justitiam sectemur, humilitati studea-
mus, & reliquas virtutes Christianas exerceamus, Tit. 2. v. 11. seqq. & sic
Deus propter Salvatoris IESU meritum & intercessionem, penas mitigabit,
Deut. 30. v. 29. 1. Reg. 8: 30. facietq; ut omnia piis cedant in bonum. Rom. 8:
28. Conclusio ex 1. Reg. 8. v. 57, 58.*

CONC. III.

Parasceve Jer. 15: v. 16. explic. & applic.

TEXTUS Psal. 119. v. 57. ad 66. inclusivè.

Exordium *Luc. 10: v. 39, 40, 42.* Maria commendatur quod (1) Fe-
licitate thesaurum elegere, v. 42. Scilicet per Dei illuminationem,
Deut. 30: v. 19. Psal. 119: v. 30, 173. Deum in verbo portionem suam de-
sideravit, *Psal. 73: v. 26, & 142: 6. Thren. 3: 14.* quo in aeternum fruero-
tur, *Psal. 119. v. 43, 144.* 1. Pet. 1: v. 5. (2) Diligenter electum quiescerit,
Luc. 10: v. 39. nam Iesu verba erant gratia plena, *Luc. 4: v. 22.* imo ipsa vi-
ta, *Jub. 6: v. 63, 68;* ideo beati audientes ea, *Luc. 11: 28.* (3) Sororis tenta-
tiones & concivia vicerit; non enim dubium est, quin Martha prius
monuerit Mariam, ut partem curæ culinarie secum subiret, tandem Christus
rogavit ut eam reprehenderet, *Luc. 10: v. 40,* sed Christus divina
censura rem in Laudem Mariz, decidit, *Luc. 10: v. 41, 42.* Pariter in Tex-
tu proponitur conspicienda.

Trina Davidis felicitas circa Dei verbum,

*I. Salutaris electio. II. Lectio & observatio. III. temptationum
dejectio.*

Votum Psal. 119: v. 76. 78.

Divino artificio Regius Psalteres totum prolixissimum hunc Psalmum
per octosticha distribuit, & ut est Textus noster octavus octonarius, ita præ
reliquis divino spiritu plenus, scilicet ut per integrum Psalmum id agit Da-
vid, quod amorem verbi divini, ejusque studium commendet, temptationes q;
repellat, elegantissima varietate verborum & suo exemplo; ita etiam in
textu nostro tria ista combinat, videlicet:

*I. Salutarem verbi electionem. Id præ omni alia re sub sole, se e-
legisse dicit v. 47, 48, 72, 127. &c. & quod coepit dicere, v. 56. Querit dr min
Statte id per textum nostrum diducit v. 57. mit Arsf. v. III. in eo gratiam
Dei sperat, war mich nobeligh &c. v. 58. Psal. 27. v. 8. in eo omnem plenitudo
dinem*

dinem habet. Et illa quæ Deus in terrenis ei concedit, sic rectè uti dicit,
¶ Regi/orden at full v. 64. Psal. 33. v. 5. & 84. v. 12, 13. & 104. v. 24. 2. Cor. 7.
v. 29. 31. imo iude certo scit se omnia bona à Deo habere sicutum tamen
gods v. 65. Psal. 103: 2, 3, 4. omniqve verbo Dei fidem adhibet. Iagh troor
v. 66. conf. v. 86. Psal. 78: v. 22. 2. Cor. 4: v. 13.

II. *Lectio*ne*m* verb*i* & *observatione**m*: toto corde Iagh beder/ v.
58. toto animo Iagh betrachtar / v. 59. omni studio wender mina fôrter/ ibid.
conf. v. 3. 9. Omni festinatione shyndar. drohner intet/ v. 60. Omni tempore,
etiam eo quod alii somno tribuunt, omni Wôldnachtidh/ v. 62. conf. v. 55. et
jam alio tempore, v. 148, 164. Psal. 55. v. 18. & 92. v. 2, 3. conf. Ab. 16: v. 25. &
20. v. 7. omni cautione: vito singulari circumspetione impios & scanda-
losos, Psal. 1. v. 1. & 101. v. 3. & piis me adscio, iagh hâller migh &c., v. 63.
quo etiam facit v. 66. goda Seder. Bonitatem, diversionem & scientiam
doce me: ut quasi benè guskando, discernam verum à falso, bonum à ma-
lo, Epb. 1. v. 17, 18. Phil. 4: v. 8. 2. Pet. 1: v. 5. 6. 7. Jac. 1: v. 5. & 3: v. 17.

III. *Tentationum dejectiōnem*: The Ogudachigas Note coetus
malignantium; qui tanquam funes se aduersus me colligarunt, Psal. 22:
v. 17. & 86. v. 14. E/aj. 5: 18. herofwa migh / eo animo me circumdede-
runt, ut per falsam doctrinam & vitæ scandala eripiant mihi veritatem
caelestem. Col. 2: v. 8, 18. Ast victoriā obtineo. Men iagh förgâter intet
sin ēagh: retineo verbi tui lensum verum, & illi adhæreo, fidem & vi-
tam juxta illud in situo, sic repetit illud iagh förgâter icke v. 16, 83, 109, 141,
153, 176. conf. Psal. 86: v. II. Qyomodo de cætero pugnandum illi fuit con-
tra ejusmodi tentationes, patet ex 1. Sam. 26. v. 19. & ex toto Psalterio, imo
ex hoc Psal. 119: v. 21. 22. 23. 37. 42. 51. 69. 83. 85. 87. 92. 95. 98. 109. 113. 115.
118. 119. 126. 134. 141. 143. 153. 154. 155. 161. Ille plurimi bine duci possunt,
quos simul cum pleniori explicatione Textus vide in enarrat. Psalte. Svet.
Part. 3. Pag. 157 - 159. Ac ut 1687. die I. Poenit. ex hoc Psalmo. v. 126. oc-
casio nobis fuit deplorandi statum Ecclesiarum orthodoxarum, qyomodo
per potentiam & machinationes Antichristi, Christi Evangelium & ejus
confessores durissima qvæque patiuntur, ita cum editum S. R. Majestatis
nuper editum de vi conscientiis illata, de persecuto animarum, de nau/mo-
gio fidei, mentionem faciat: & nos excitet ad perpendendum quod est in
textu. The Ogudachigas Note herofwa migh: ita merito Deo pro no-
bis concessa Luce Evangelii agamus gratias. illa ritè utamur, oremus pro
afflictis; fide, precibus & constantia pugnemus pro veritate. Qyod fiet
tum ex multis S.æ S.æ locis, tum præprimis ex hoc Psalmo 119. v. 25.
28. 29. 39. 53. 70. 73. 84. 107. 110. 139. 150. 157. 158. Sæpius itaque orandum,
Bewara os Sudh i tin Ord &c. Edt see tin Macht &c. Conclusio ex Psal.
84: v. 9, 10.

DIE II. (a. d. 15. Junij.)

CONCIO I.

Parasceve Job. 16. v. 13. Non ita pridem festum Spiritus Sancti celebravimus, & de ejus beneficiis vera fide certiores è verbo Dei facti; interq; ea quod in omnem veritatem nos ducat, (vide Evang. in Dominic. Canitate) de eodem orat David in-textu: Cum itaq; jam post festum Spiritus Sancti, redimus ad devotiones penitentiales, Christi promissione, Job. 16. v. 13. nos solemur, & cum Davide oremus, Psal. 143. v. 10.

TEXTUS Psal. 29. v. 4, 5, 6, 7.

Exordium Exod. 33. v. 14, 15, 16, 17. Repetamus ex praecedenti cap. 32. de peccato Israëlitarum, ira DEI, & depreciatione Mosis; item ex Cap. 33. de sermone Dei ad Mosen, & quomodo Deus abnuebat per totam viam cum eis ambulare, v. 3. interjectis deinde ijs, quæ poenitentiam in populo demonstrarent, & Mosi auctoritatem conciliarent, v. 4-11. sequitur v. 12, 13. oratio Mosis, quâ à DEo impetrat dulcissimum Eius constantem, de quo his v. 14-17. Ubi (1) *Benigna DEi promissio*, v. 14. *Misericordia DEi*: Exponitur de DEo ipso, v. 16. Deut. 4: v. 37. ac peculiariter id de Filio DEI, secunda Trinitatis persona intelligendum esse patet ex Exod. 23. v. 21. nam is est *imago & character substantia divina*, Col. 1: v. 15. Hebr. 1. v. 3. *Angelus faciei Domini*, Esaj. 63: v. 9. qui enim *Filiu videt, videt Patrem*, Job. 12. v. 45. & 14. v. 9. unum namq; sunt, Job. 18. v. 30. *ther medh wil iagh leda tigh / tutd & certo*, Deut. 32. v. 12. Esaj. 63. v. 9-14. ex immensa itaq; gratia promittit de nuno DEus Filium suum, *Angelum increatum*, ducem Israëlitarum, de quo Exod. 23. v. 20-22. (2) *Mosis interpellatio*, v. 15. Omittit Insichter plane de suis viribus desperat, ideo unicè a DEo sibi & populo sperat ductum & tutelam, v. 12, 13. Psal. 90. v. 1, 2. & 91. v. 1, 2. rationem addit. v. 16. *Ey hwar på &c. de felicitate Israëlitarum super omnes gentes per hoc beneficium*, vide Deut. 4. v. 20, 32, 33, 34, 36, 37. &c. (3) *Illustrioris gratiae pollicitatio* v. 17. *H*Erren saade så wil iagh och gjöra! Psal. 107. v. 7, nova addens gratiae verba, näde för min ögon-läinner tigh widh lämpyn repetens ea quæ benignè pollicitus, de quo v. 12. *Quæ ex yoto obtinuit Moses, ea à DEo sibi concedi orat David;*

I. *Viarum Domini demonstrationem.* II. *In viis salutarem directionem.* III. *Gratia Divina fruitionem.*

Votum Psal. 43. v. 3, 4.

Devoto exordio orationem suam David hic instituit, v. 1. *Efficit filii Hebr. ad te Domine animam meam levabo*, Conf. Psal. 86. v. 4.

5

$\mathcal{A}^{f\circ}_g$

$\mathcal{A}^{f\circ}_g$

$\mathcal{A}^{f\circ}_g$

$\mathcal{A}^{f\circ}_g$

$\mathcal{A}^{f\circ}_g$

$\mathcal{A}^{f\circ}_g$

$\mathcal{A}^{f\circ}_g$

CONCIO I.

Parasceve Job. 16. v. 13. Non ita pridem festum Spiritus Sancti celebravimus, & de ejus beneficiis vera fide certiores è verbo Dei facti; interq; ea quod in omnem veritatem nos ducat, (vide Evang. in Dominio. Cantate) de eodem orat David in textu: Cum itaq; jam post festum Spiritus Sancti, redimus ad devotiones poenitentiales, Christi promissione, Job. 16. v. 13. nos solemur, & cum Davide cremus, Psal. 143. v. 10.

TEXTUS Psal. 25. v. 4, 5, 6, 7.

Exordium Exod. 33. v. 14, 15, 16, 17. Repetamus ex praecedenti cap. 32. de peccato Israëlitarum, irâ DEi, & deprecatione Mosis; item ex Cap. 33. de sermone Dei ad Mosen, & quomodo Deus ab-nuebat per totam viam cum eis ambulare, v. 3. interjectis deinde ijs, quæ poenitentiam in populo demonstrarent, & Mosi auctoritatem conciliarent, v. 4-11. sequitur v. 12, 13. oratio Mosis, quâ à DEo impetrat du-stum Ejus constantem, de quo his v. 14-17. Ubi (1) *Benigna DEi pro-missio*, v. 14. *Mit Anfichtē*: Exponitur de DEo ipso, v. 16. Deut. 4. v. 37. ac peculiariter id de Filio DEi, secunda Trinitatis persona intelligendum esse patet ex Exod. 23. v. 21. nam is est *imago & character sub-stantiae divinae*, Col. 1. v. 15. Hebr. 1. v. 3. *Angelus faciei Domini*, Esaj. 63: v. 9. qui enim *Filiū videret*, *videt Patrem*, Job. 12. v. 45. & 14. v. 9. *unum namq; sunt*, Job. 18. v. 30. *ther medh wil iagh leba tigh / tutò & certo*, Dent. 32. v. 12. Esaj. 63. v. 9-14. ex immensa itaq; gratia promittit de-nuo DEus Filiū suum, *Angelum increatum*, ducem Israëlitarum, de quo Exod. 23. v. 20-22. (2) *Mōse interpellatio*, v. 15. Om̄n̄it titt Anfichtē plane de suis viribus desperat, ideo unicè a DEo sibi & populo sperat ductum & tutelam, v. 12, 13. Psal. 90. v. 1, 2. & 91. v. 1, 2. rationem addit. v. 16. *Th hwar på &c. de felicitate Israëlitarum super omnes gentes per hoc beneficium*, vide Deut. 4. v. 20, 32, 33, 34, 36, 37. &c. (3) *Ulterioris gra-tiae pollicitario* v. 17. *Herrn fäde sā wil iagh och giöra! Psal. 107. v. 7.* nova addens gratiæ verba, näde för min Ḥgon-lämmer tigh wiðh Nampn̄l repetens ea quæ benignè pollicitus, de quo v. 12. Quæ ex voto obti-nuit Moses, ea à DEo sibi concedi orat David:

I. *Vixrum Domini demonstrationem.* II. *In viis saluta-rem directionem.* III. *Gratiæ Divine fruitionem.*

Votum Psal. 43. v. 3, 4.

Devoto exordio orationem suam David hic instituit, v. 1. *Effter tigh/Hebr. ad te Domine animam meam levabo, Conf. Psal. 86. v. 4.*

B

Thren.

Rioppe

1 Thren. 3. v. 41. de occurs, 1. Iudic. 12. v. 1. hucum porro iuam piaates indicat. Min Glldh iagh hoppas på tighl Psal. 31. v. 2. Orationem inchoat lati migh ike &c. continuat implorando.

450
De ouibus C. 121. 5.
et 123. 1. f. 1. Tempor.
re. Valted indicat.
I. Viarum Domini Demonstrationem v. 4. Objectum orationis, primâ voce proponit textus, HErre: tu Domine, tibi confido. v. 2. qui solus es adorandus, Matth. 4. v. 10. à quo omne bonum petendum, Joél. 5. 17. qui exaudis preces, Psal. 65. 3. Wysa migh tina wågar: Ego sine illuminatione tua in salutari cognitione cæcus, Esa. 59. v. 10. Rom. 8. v. 7. 1. Cor. 2. v. 14. in vita errori obnoxius, Psal. 119. v. 176. Tu itaq; qui lux es, me illumina, Epbes. 1. v. 17, 18. demonstra & notas fac mihi vias tuas, Psal. 27. v. 11. Non petit à DEo sibi revelari imperscrutabiles ejus vias, Rom. II. v. 33. de quibus Esa. 55. v. 8, 9. & hic. Psal. 25. 10. sed vias à DEo in verbo revelatas, secundum quas vult ut homines eum colant, Esa. 2. 3. salutis consequendæ rationem discant, Job. 14. 6. vitam DEo gratam instituant, Psal. 1. v. 6. & 51. 15. & in iis constantes procedant, Psal. 37. v. 5, 23, 24. Psal. 119. v. 32. 1099. Och lår migh tina stiggar: per semitas nonnulli intelligunt magis occultam doctrinam, ut est semita angustior & occultior quam patens via: ast tutius statuimus Davidem idem repetere pluribus verbis, ut tanto sit evidentius quod petit & ardentius suum declarat desiderium, sic conjungitur utrumq; Prov. 3. 17a Esa. 43. 3. sic idem est via statutorum, & semita preceptorum, P. 119: 33, 35.

II. In viis salutarem directionem: ledh migh ambulare me, ac: quemadmodum infantes vel à morbis convalescentes ægrè incedunt, & ab aliis fulciuntur & ducuntur, ita à DEo implorat David, post viarum demonstrationem vires & S. Sancti gratiam, Psal. 143. v. 10. ut in iis fig deliter, alacriter & constanter ambulet, Psal. 86. v. 11. nec dubitare debuit de hoc gratia divinae opere, quod DEus toties suis est pollicitus, Psal. 32. v. 8. Prov. 4. v. 11. Esa. 42. v. 16. & 48. v. 17. Tine sanning in verbo tuo, Job. 17. v. 17. ut illud probe intelligam, & opere compleam, Psal. 119. v. 30, 86, 90. DEus addit rationes (1) En tu åst then Glldh som mig helper. DEus salutis meæ, à quo omnis mea salus, & cui etiam salus mea cordi ac curæ est, sin helsos Glldh Psal. 24. 5. quo nomine pij V. Tek. in Christum credentes Act. 15. 10, 11. Salvatorem, cui ab hac voce nomen Jesu est, Matib. 1. v. 21. & est magnus DEus, Tit. 2. 13. devote respexerunt salutem de Zione, Psal. 14: 8. (2) Dageliga förbiðdar iagh iagh omnibus diebus constanter in Te spero, quoniam igitur à nullo alio opem & directionem habere possum, nec ab alio expectare volo, ideo ad te configio, tuamq; expeto gratiam, Hiob. 14. v. 4. Psal. 86. v. 3. & 88. v. 10. Act. 2. v. 46.

III. Gra-

Thren. 3. v. 41. de oculis, *Psal.* 121. v. 1. & 122. v. 1. fidem porrò suam Psaltes indicat. Min Għidha iagh hoppias pā tighi! *Psal.* 31. v. 2. Orationem inchoat l-kid migh idha &c. continuat implorando.

I. *Viarum Domini Demonstrationem* v. 4. Objectum orationis, primā voce proponit textus, *H*erre: tu Domine, tibi confido. v. 2. qui solus es adorandus, *Mattb.* 4. v. 10. à quo omne bonum petendum, *Joēl.* 5:17. qui exaudis preces, *Psal.* 65:3. *Wuġsa migh tina wāgar:* Ego sine illuminatione tua in salutari cognitione cœcus, *Ezra.* 9: v. 10. *Rom.* 8. v. 7. 1. *Cor.* 2: v. 14. in vita errori obnoxius, *Psal.* 119: v. 176. Tu itaq; qui lux es, me illumina, *Ephes.* 1. v. 17, 18. demonstra & notas fac mihi vias tuas, *Psal.* 27. v. 11. Nón petit à DEO sibi revelari imperscrutabiles ejus vias, *Rom.* 11. v. 33. de quibus *Ezra.* 5: v. 8, 9. & hic. *Psal.* 25: 10. sed vias à DEO in verbo revelatas, secundum quas vult ut homines eum colant, *Ezra.* 2: 3. salutis consequendæ rationem discant, *Job.* 14: 6. vitam DEO gratiam instituant, *Psal.* 1. v. 6. & 11: 15. & in iis constantes procedant, *Psal.* 37. v. 5, 23, 24. *Psal.* 119. v. 38. 1099. Oħi l-kid migh tina stiggar: per semitas nonnulli intelligunt magis occultam doctrinam, ut est semita angustior & occultior quam patens via: ast tutius statuimus Davidem idem repetere pluribus verbis, ut tanto sit evidentius quod petit & ardensius suum declarat desiderium, sic conjungitur utrumq; *Prov.* 3: 17& *Ezra.* 2: 3. sic idem est via statutorum, & semita praeceptorum, *Psal.* 119: 13, 39.

II. *In viā salutarem directionem:* ledy mighi ambulare me fac: quemadmodum infantes vel à morbis convalescentes agèr incedunt, & ab aliis fulcijuntur & ducuntur, ita à DEO implorat David, post viarum demonstrationem vires & S. Sancti gratiam, *Psal.* 143. v. 10. ut in iis fideliter, alacriter & constanter ambulet, *Psal.* 86. v. 11. nec dubitare debuit de hoc gratia divina opere, quod DEUS toties suis est pollicitus, *Psal.* 32. v. 8. *Prov.* 4. v. 11. *Ezra.* 42. v. 16. & 48. v. 17. *J* si ne fanning in verbo tuo, *Job.* 17: v. 17. ut illud probe intelligam, & opere compleam, *Psal.* 119. v. 30, 86, 90. DEUS addit rationes (1) *Ex tu dñs then Għidha jom mig hielper. D*eu salutū mea, à quo omnis mea salus, & cui etiam salus mea cordi ac curæ est, sin hessos Għidha! *Psal.* 24: 5. quo nomine pij V. Test. in Christum credentes *Ath.* 15: 10, 11. Salvatorem, cui ab hac voce nomen Iēsu est, *Mattb.* 1. v. 21. & est magnus DEUS, *Tit.* 2: 13. devote respexerunt salutem de Zione, *Psal.* 14: 8. (2) Dagħiġa fōrbiżda iagh sīgh! omnibus diebus constanter in Te spero, quoniam igitur à nullo alio opem & directionem habere possum, nec ab alio expectare volo, ideo ad te configlio, tuamq; expeto gratiam, *Micob.* 14. v. 4. *Psal.* 86. v. 3. & 88. v. 10. *Ath.* 2. v. 46.

759
35

III. Gratia divine fruitionem: DEi misericordiam extollit pluribus verbis. v. 6. recordare miserationum tuarum, tina barmhertigheet interna & quasi paterna vel materna propensio, Psal. 103. v. 4, 13. Esai. 49. v. 15. Och vppå tina godheet & gratiarum tuarum, notat affectum benevolum, opere ipso se exerentem, idq; ratione multiplici, vocatur multitudo gratiae, Psal. 5. v. 1. propterea adhibetur in plurali hic & Gen. 32. v. 10. Psal. 17. v. 7. & 89; v. 2, & 106. v. 7, 45. & 107. v. 43. NB. Esai. 63. v. 7. Thren. 3. v. 22, 32. &c. iterum v. 7. effter tina barmhertigheet juxta misericordiam tuam. Psal. 5. v. 3. & 109. v. 26. & 119. v. 88, 124, 149, 159. &c. för tina godheek skuld HErre propter bonitatem tuam, O Domine, per quam tu essentialiter bonus es, & quam innumeris beneficiis demonstras, Nehem. 9. 25. Psal. 31. v. 20. & 145. v. 7. Jerem. 31. v. 14. &c. Hanc DEi gratiam aeternam esse & à condito mundo perpetuo fuisse copiolam afferit, dum clamat: Ehent af Versdennes begynnelse warit hafwer! quia à seculo ille, Psal. 103. v. 17. & 106. v. 1. & 117; v. 2. & 136. v. 1 seqq. In duobus autem abundanti & aeternâ DEi gratiâ frui cupit, (1) In benignâ recordatione: idq; dupliciter, tânc HErre vppå tina barmhertigheet och vppå tina godheet; non quod DEus ullius rei obliisci posset, tanto minus bonitatis suæ, attributi essentialis, sed quando iram cohabet, quam nullus hominum avertere potest, & iterum benefacit, quod nemo mereri potest, nulla alia causa interne DEum movens nominari potest, quam interna ejus bonitas, ita in redemptionis opere, Luc. 1: 78. Ephes. 2: v. 4, 5. 7. &c. in aliis gratiae operibus pariter, Exod. 32. v. 11, 12. Num. 14. v. 17. 1. Reg. 11. v. 12, 13. Psal. 6. v. 2, 3, 5. & 103. v. 8-12. Esai. 12. v. 1. Jerem. 14. v. 7, 8. Thren. 3. v. 31, 32. Dan. 9. v. 14-19. 1. Cor. 10: v. 13. &c. summa itaq; fiducia orat Propheta In ira, O Domine recordare misericordie. Habae. 4. v. 2. pergit David: Men tânc vppå migh effter tina barmhertigheet benignâ tuâ gratia me completere, O Domine, & ut yas misericordia tuæ, Rom. 9. v. 23. clementer fove: Gen. 8. v. 1. & 19: 29, simile votum Jud. 16. v. 28. Nehem 5. v. 19. & 43. v. 31. Psal. 20. v. 4. & 74. v. 20. NB. Psal. 106: 4. & 119. v. 49. idq; in laudem bonitatis Tuæ, för tina godheek skuld HErre. Psal. 6. v. 5. & 44. v. 27. & 79. v. 9. & 138. v. 2. & 143. v. 12. (2) In gratiose peccatorum condonatione: duorum generum peccata hic commemorat: primum peccata juventutis, tum peccatum originale, Psal. 51. v. 7. est & eadem vox hic quæ Gen. 8. v. 21, tum alia actualia, quæ in infantia se exerunt, cum adolescentia crescunt, & in juventute abundant, ut sunt iracundia, superbia, Lascivia, luxus, &c. Job. 13. v. 26. Jer. 3. v. 25. Luc. 15. v. 12, 13. 2. Tim. 2. v. 22. deinde peccata adhuc graviora, min B. 2. öfver-

Aet.
ostivertrādēsse/ prevaricationum mearum, ne recorderis, quæ voluntate præfracte, & quasi rebellando commisi. Psal. 5. v. 10. non enim ultra excusat David vel tegit, Psal. 32. v. 3, 4, 5. I. Job. 1: 8, 9. Prov. 28. v. 13. verum orat velit DEus eorum non meminisse, sed obliuisci. hoc est, non in culpam & poenam imputare, Ast è libro debitorum delere, Psal. 79. v. 8. Esa. 43. v. 25. & 31. v. 34.

*U*lus videri possunt & amplificari ex enarratione Psalterii veranac. part. 1. pag. 228. Pro ratione autem temporum & Ecclesiarum docendum qui modo in miserabili Ecclesiæ statu, dum tot homine & provinciæ vi & artibus à veritate cœlesti ad traditiones & inventiones humanas abducuntur, indefinenter orandum, velit DEus docere nos vias & seminas suas. Psal. 5. v. 2. & 25 v. 8, 9. & 73: 24. Et quoniam tristi animo videmus & audimus, quot millia Christianorum succumbunt temptationum illecebris, & partim in exteris à vera doctrina deficiunt, partim apud nos per impiam & impuram vitam, veritatem Evangelii irritatam apud se reddunt. 2. Cor. 4. v. 3, 4. & pietatem abnegant, 2. Tim. 3. v. 5. ideo suspirandum: velit Deus salutis nostræ, in quem omni die speramus, nos in veritate sua ambulantes facere! adde Psal. 31. v. 4. Deniq; cum periculosa & turbida imminent tempora, de nulla alia remagis simus solliciti, quam ut fruamur DEi Gratia, jugiter à nobis deprædicandâ, velit DEus propter JESUM, nostrum in bonum meminisse, Psal. 115. v. 12. & benignissime propter sanctissimum ejus meritum, peccatorum nostrorum non recordari, Act. 26. v. 18 Rom. 3: V. 24, 25. & 5. v. 17, 19, 21. Conclusio ex Psalmo. 33. v. 20, 21, 22.

CONC. II.

Paralæve Psal. 102: v. 22, 23. ut est Psalmus inter septem pénitentiales, ita & contriti cordis suspiria haud pauca continent, v. 3, 4, 5. 21. à DEI gratia solamen sperat Psaltes v. 22. ut enarrarent nomen Domini conf. Psal. 26. v. 7. & 73. v. 28 Per Zionem & Jerusalem hic Ecclesia DEI intelligitur, Psal. 2. v. 6. & 14. v. 8. & 69: v. 37 38. Esa. 2. v. 3. Heb. 12. v. 22. à quibus & quando ista celebratio instituenda? Når soleker &c. v. 23. quo præcipue respicit tempus præconij in Nov. Test. cum integræ nationes se Ecclesiæ DEI associarent, Esa. 49. v. 6. 18. & 56. v. 8. & 60. v. 4. Zeph. 3. v. 9. Zech. 2. v. 11 Que hic in Psalmo pénitentiali de cœribus congregatis, & in eis de laudibus DEI à Davide dicuntur: Applicetur ad textum & congregaciones, pro respicientia & celebrationis DEI proposito, per Regna R. & S. & M. si indillas.

TEX-

Exord. *Nehem.* 9. v. 1, 2, 3. Egregia ad pœnitentialem solennitatem requisita, suo exemplo demonstrant pijs Israëlitæ; (1) fôrmo tissamman: scilicet magno Coetu, ut in festo Tabernaculorum solenniter factum fuit, diebus præcedentibus, *Nebem.* 8. v. 9. 18. (2) medh fasto; dubio procul juxta legem datam *Levit.* 23. v. 27. seqq. etsi quoad tempus aliqua fuit diversitas. (3) Och sâcker: externum signum & symbolum internæ humiliationis, in deprecentibus, *Eftb.* 4. v. 3. *Dan.* 9. v. 3. *Ioël.* 1. v. 3. *Ion.* 3. v. 5, 6, 8. *Matth.* 11. v. 11. &c. (4) Och muss uppå them: itidem pœnitentia & doloris indicium. *Io/v.* 7. v. 6. *Tbren.* 2. v. 10. *Ezech.* 27. 30. (5) Och affilide Israëls Sâdh: eos à se separabant, cum quibus juxta legem DEi nefas illis erat matrimonia inire, *E/a.* 10. v. 2, 3. seqq. *Nebem.* 13. v. 3. sic ipso opere pœnitentiam demonstrant, *Matth.* 3. v. 8. (6) gingo fram och bekânde: sincera peccatorum confessio in pœnitentibus, planè necessaria est. *Efra.* 9. v. 6. *Psal.* 32. v. 5, 6. *Dan.* 9. v. 4. seqq. 1. *Iob.* 1. v. 8, 9. ideo adhuc semel. v. 3. Och the betândel conf. *Efra.* 10. v. 1. och sine Fâders misgårning/ *Efra.* 9. v. 7. *Nebem.* 1. v. 6, 7. *Dan.* 9. v. 8. (7) Och the stodo op i sin rum/ och man laas i HERRANS theras Gudz Læghboot: attenta & devota verbi divini meditatio, insignis pars cultus divini. *Nebem.* 8. v. 2, 3, 7, 8, 9, 12. conf. *Psal.* 1. v. 2. *Luc.* 4. v. 16-22. *Actor.* 1. : v. 15. & 15. v. 2. venerationem verbi declarabant erekts corporibus stantes, *Nebem.* 8. v. 5, 7. adde 1. *Reg.* 8. v. 14, 55. 1. *Cbron.* 29. v. 2 &c, syra gångor om Dagen/ id quidam secundum quartor aieci partes, interpretantur, quod quater convenirent: alii de quadrante diei, scilicet constabat dies 12. horis, *Iob.* II. v. 9. & quadrans tribus horis; sic ante meridiem per quadrantem unum, audiebant legem domini, & circa vesperam rursus per quadrantem, hoc est tres horas confiende & adorando diem finiebant: hora namq; nona, quæ est nobis tertia Pomeridiana, apud Judæos hora precum vocatur, *Act.* 3. v. 1 illa quoq; diei tempora quotidianis sacrificijs destinata, *Exod.* 29. v. 38, 39, 42, 43. (8) Och the bekânde och tilbodo &c. Ut jam dicum, confessionibus, prostrationibus & laudibus. v. 5. DEum colebant. Similem habemus in Textu nostro à DEo injunctam.

*Solennitatem pœnitentialem.*Votum *Psal.* 22. v. 28.

Cœpit Joël describere gravissimas plagas quibus DEus populum suum castigavit, scilicet intensam siccitatem, famem, magnam infestorum copiam, quæ devastaret terram, & hostium multitudinem cuncta desolantem præfiguraret, *Cap.* I. v. 4, 6, 7, 10, 11, 12, proinde ad seriam horta-

469
hortatur poenitentiam, 2. v. 1. v. 4. seqq. sic & hic postquam graphicè
descripsit Cap. 2: v. 1. usq; ad undecimum horrenda mala; optimè docet
poenitentiam & efficaciter consolatur v. 12, 13, 14. monstrans porro in
textu quomodo instituerent solennitatem pœnitentialem, ad quam re-
quiritur.

*jejunum inter
christianum & judaeum*
I. Exada & universalis preparatio: scilicet (1) Clangerent
Buccina: Darent signum per buccinas sacras, Num. 10. v. 2, 3, 7. publi-
ca congregationis, ut omnes convenirent ad Templum Dei, Jœl. 2. v. 1.
quod Deus etiam gratum sibi fore pollicitus est, Num. 10. v. 9, 10.
adde Levit. 23. v. 24. Loco buccinarum jam campanis in usum hunc
sacrum utimur. (2) Sanctificarent jejunium; eadem phasis Jœl. 1. v.
14. Verbum Hebræum notat rem aliquam à communi usu segregare,
Jœl. 3. v. 9. jubet itaque Deus publico statuto dies aliquot segregari,
quibus ad sacra & pia exercitia, præprimis in contritionis & pœnitentia
actus promovendos, jejunio & abstinentia, ab iis quæ carni placent,
seipso quasi castigarent, 1. Cor. 9. v. 26. non merendi intentione, non
superstitioso animo, sed ut sic se indignos Dei donis faterentur, 1. Sam.
7. v. 6. & tantò attentius ardenterque vacarent precibus, confessioni-
bus & vita emendationi: præceptum vide, Lev. 16. v. 30, 31. & 23. v.
27, 29, 30. Num. 29: v. 7. Jœl. 2. v. 12, 13. exempla inter multa sunt
Jud. 20. v. 26. 1. Sam. 7. v. 6. 2. Chron. 20. v. 3. Esdra. 8. v. 23. Eßb. 4.
v. 3, 16. Jerem. 36. v. 9. Jon. 3. v. 5, 8. Abd. 13. v. 2, 3. & 14. v. 23. &c.
(3.) Proclamarent diem congregationis: vox Hebræa usurpatur
de festivitate sive diebus quibus copiosissimè affluebant homines; sam-
blingenes dagh / Lev. 23: v. 36. Num. 29. v. 35. Nehem. 8. v. 18. ac tunc
cœtus in cultu sacro continebatur, & ab aliis operibus abstinebat. (4)
Colligerent populum: omnes ad Domum Dei, Jœl. 1. v. 14. sicut in
summis festis, Exod. 23. v. 17. Lev. 23: v. 3, 4. & in aliis casibus totus
Isræl coram Deo apparuit, Jud. 20. v. 16. 1. Sam. 1. v. 5, 6. 2. Chron. 20.
v. 13. 2. Maccab. 3. v. 18. &c (5) Sanctificarent cœtum; Solenni & publi-
ca proclamatione indicite, ut omnes se juxta legem purifcent, ac dein
lugentes ad publicas deprecations confluant, abstineant à rebus pro-
phanis, & unicè rebus sacris & orationi vacent; vid. Exod. 19. v. 10, 14,
15, 22. Jos. 3. v. 5. (6) Convocarent senes: omnes adessent, & qui æta-
te & auctoritate aliis præferebantur, etiam suo exemplo & professione
pœnitentia, alios anteirent in solennitate hac pœnitentiali, neque e-
nim illi se insontes existinarent, Dan. 9. v. 8. (7) Adferrens parvulos
& jugentes ubera: Tum quia & hi erant in foedore cum Deo, Abd.
2. v. 39. & parvulorum fides Deo grata est, Psal. 8. v. 3. Matth. 18. v.
6. &c

463
38

6. & 21. v. 16. *Marc.* 10. v. 14, 15, 16. *Tum*, ut parvorum magis innocentium, miseriā, quæ simul cum adultorum, imminebat, & illorum quoque ejulatibus, commoverentur parentes alioque in feriam pœni-tentiam & tanto ardentius orarent, *Jœl.* 2. v. 12, 13. siquidem illi pro innata *s. gynn*, infantes maximè cupiunt servari, *Jud.* 1b. 4. v. 10. *Tum*, ut Deum ipsum misereret istius teneræ ætatis, ac per gemitus & clamores lactantium, & per triste hoc spectaculum excitaretur ejus misericordia, quasi dicerent parentes & adulti, nos peccavimus, quid fecerunt agni hi & oves innocuæ, 2. *Sam.* 24: v. 17. 1. *Chron.* 22. v. 17. NB. *Jon.* 4. v. 12. Huc referunt nonnulli quod etiam animalia bruta apud Nini-vitas à pastu & potu arcebantur. *Jon.* 3. v. 7. 8. (8) *Etiam à licetis gaudiis abstinerent*: is enim est sensus verborum v. 16. egrediatur sponsus ex cubiculo suo & sponsa ex thalamo suo: Voluptates nuptiales intermitterent, *Jœl.* 1. v. 8. quibus alias in felici statu indulgere licitum, *Esa.* 62. v. 5. *Ier.* 33. v. 11. & conjuges quoque ad tempus à consuetudine matrimoniali abstinerent, *Exod.* 19. v. 15. ut precibus & jejuniis vacarent. 1. *Cor.* 7. v. 5. Hæc & alia, eos in solennes preces paratos red-derent. sequitur.

II. Fervens & constans oratio: Ea enim primarium est, cui in solennitate pœnitentiali darent operam, 1. *Reg.* 8. v. 35, 36. obseruandum autem (1) *Quinam orarent?* Etter Præsterna HEKrans Tiencare gråa och sätta: Ministrorum enim verbi, officium est, orare pro populo: 1. *Sam.* 1. v. 17 & 7. v. 5, 9. NB 1. *Sam.* 12. v. 23 adde 2. *Reg.* 19. v. 5. *Nebem.* 1. v. 6. *Amos.* 7. v. 2, 5. *Jac.* 5. v. 14. de se saepius Paulus, *Ephes.* 1. v. 15, 17. *Philip.* 3. v. 4, 5. *Col.* 1. v. 4, 9, 10. &c. ejusmodi autem formulæ pre-cum à Sacerdotibus conceptæ & publico in coetu ab ijs prælatæ, qualis hæc est, absq; dubio à fidelibus exprimebantur & repetebantur: sic oratio Mo-sis, *Psal.* 90. v. 24. concepta est, ut ab universo populo DEi proferri potest, De Canto illo *Deut.* 32. descripto, expressum est mandatum, id in ore omnium fore, *Deut.* 31. v. 19. & evidens est testimonium de canto pri-o-ri, *Exod.* 15. v. 1. 20, 21. Psalmi Davidici sic magnam partem sunt com-positi, ut ab integro coetu votive proferantur. E. g. *Psal.* 44. & 46, & 47. & 80. & 85. &c. qui vero in singulari sonant, tamen dati ad praesen-tandum publicè; ut quivis eos pro se diceret, e. g. *Psal.* 4. & 5. & 6. &c. maximè autē hoc facit, quod cum Israëlia aliquis offerret primitias, *Deut.* 26. v. 2. adiret Sacerdotem, hic prolata offerentis confessione, v. 3. re-poneret primitias ante altare, v. 4. & dein porro confiteretur offerens, v. 5. *Ieqq.* quod recitante Sacerdote factum, exinde colligitur, quia di-citur alter respondere; ac definit confessio ista in oratione ibid. *Deut.* 26. v.

404

26. v. 15. Quamobrem notanter hic vocantur sacerdotes Ḥerratis nō
nare; scilicet quia peculiariter ministerio DEI addicti sunt, Num. 8. v.
15, 16, 19. I. Chron. 29. v. 21. &c. & ut ex eorum ore legem & doctrinam
excipient auditores, Mal. 2. v. 7. ita etiam juxta orationis formulam il-
lis datam, oraret populus: quod pariter in hac pœnitentiali oratione
factum fuisse non dubitamus: id autem porro ex loco colligitur,
namq; sequitur (2) ubi orarent? Emellan Förhūset och Altaret:
erat locus spatiōsus inter porticum sive Vestibulum quod erat ante
partem templi orientalem, I. Reg. 6. v. 3. Job. 10. v. 23. A<. 3. v. II.
& 5. v. 12. & inter altare holocausti; qvod erat extra templum in
medio atrii sacerdotum. Exod. 27. v. 1. & 40. v. 6. 2. Chron. 4. v. 1.
& 8. v. 12. & 15. v. 8. hic locus satius erat amplius, Ezek. 8. v. 16. ubi
occisus Zacharias, Matth. 23. v. 35. hic stare debebant sacerdotes, tum
ut melius audirentur a populo, 2. Chron. 24. v. 20, 21. Jerem. 7.
v. 2. cuius atrium erat vicinum ac circum cirea, Luc. 1. v. 10. utque pre-
cibus sacerdotum sua adjungerent suspiria: Tum ut prope altare
exeitarent in iis fidem in Messiam, sacrificium expiatorium sufficientis-
simum. Epheb. 5. v. 2. I. Pet. 2. v. 24. Hebr. 10. v. 10, 14. & 13. v. 10, 12.
(3) Quomodo orarent? præscribuntur hic (a) gestus: grātāl non hy-
pocritico vel ficto fletu, sed ex futo & contrito corde, Joēl. 2. v. 12.
Lachrymæ enim sunt vulnerati animi sanguis, nam ex compressione
cordis fons lachrymarum prorumpit, Judic. 20. v. 22, 26. Psal. 6. v. 7.
Jon. 9. v. 1. Matth. 26:75. Luc. 7. v. 38: hinc percussio pectoris, Luc. 18.
v. 13. conf. 2. Sam. 24. v. 10. (β) Verba: Ochſātja: pondera hujus ora-
tionis maxima sunt, non n. ad merita sua, vel avorum suorum provo-
carent, sed vera fide respicerent (a) Dei misericordiam: ḤErre ſlo-
na: Verb. Hebr. usurpatur de gratiosa condonatione, in miseros & ege-
nos, Psal. 72. v. 13. ad qvorum commiserationem ipso aspectu quis com-
movetur, Ezek. 20. v. 17. & conjungitur cum Dei misericordia, Nehem.
13. v. 22. ad eam enim configere tutissimum est, 2. Sam. 24. v. 14. Psal. 32.
v. 10. & 51 v. 3. Dan. 9. v. 18. & (b) Deifædus: fidem suam in Deum col-
locarent, qui eos sancto foedere suscepit, tino Folke! Gen. 17. v. 7. ac
qvalqyam per peccata à Deo aversi fuerint, nunc tamen rursus pœni-
tentia vera in ejus gratiam redire cupiunt, Hos. 2. v. 20, 23. ad fidem
eos qvoqve duceret altera appellatio tin Arfweedeel: Sic vocatur Iſraēl.
Deut. 32. v. 9. I. Reg. 8. v. 51. quia Dei proprius erat, Deut. 32. v. 6. ab a-
liis in ejus peculium segregatus, Exod. 19. v. 5. Deut. 7. v. 6. I. Reg. 8. v.
53. Psal. 33. v. 12. ejus potentia à tot malis liberatus, Deut. 9. v. 26, 29.
servatus, Psal. 89. v. 19. Zarb. 2. v. 5. multa benedictione ornatus, Elai.

60. v. 21. & cui sàpè condonavit, Mich. 7. v. 18. (c) Dei gloriam: scil. ut alias pii DEum commovere solent, illius gloriam respicientes, Psal. 79. v. 9. & 86. v. 9, 10, & 115. v. 1. Dan. 9. v. 19. ita populus ejus in periculo constitutus, orat, velit DEus gloriae sua meminisse, scilicet ne impii clament DEum esse impotentem, vel verborum suorum non memorem, vel quod suos deserat, Num. 14. v. 13-16. hoc argumento usus est Moses, Exod. 32. v. 12, 13. Jolva, Iosu. 7. v. 9. David, Psal. 79. v. 10. Elaias, Esai. 63. v. 17. Bethulienses, Iudith. 7. v. 20, 21. &c. In quo iis præit DEus ipse, Deut. 32. v. 27. Id jam hic pluribus verbis fit: Etat icke tin Arfwe-deel til skam warda: hoc enim non sine opprobrio tui foret, quasi possessionem tuam non essem potis defendere, Psal. 74. v. 2, 3. & 44. v. 3, 4, 5, 14. Så at Hedningarna få ráda öfver them: ita per hostium vim subjugatus Israël, Esai. 26. v. 13. sub peregrino Domino, fannas & opprobria multa patetur, I. Reg. 9. v. 8. Psal. 79. v. 4. Hwij låter tú jöha island Foscken: Hvar är nu theras Guldh? quasi planè sine divina ope & tutela essemus. Psal. 42. v. 11. & 79. v. 10. & 115. v. 2. Mich. 7. 10.

III. *Fiducialis consolatio*: est vera fides primaria poenitentia pars, Marc. 1. v. 15. Act. 26. v. 18. & verè poenitentes, fiduciam in DEo collocant, ac illâ se in orationibus muniunt, ut petita adipiscantur, Psal. 34. v. 6. & 56. v. 10, 12. Matth. 21. v. 22. Iac. 1. v. 6, 7. Sic & fidem in Israëlitis excitare cupit Prophetæ consolando: Så skal tá HErren hafwa nüt om sitt länd. Zelabitur, h. e. vehementi ratione se commotum ostendet, tum propter gloriam suam ab hostibus læsam, tum propter suos quos amat, dum memor conjunctionis suæ cum illis, ægræ feret injuriam illis illatam, Hos. 11. v. 8. Sic de DEo, Exod. 20. v. 5. & 34. v. 14. Deut. 4. v. 24. NB. Ezek. 39. v. 25. Nahum. 1. v. 2, 3. Zach. 8. v. 2. Och skona sino Foscke. ex misericordia iis, quos omni jure propter peccata perdere posset, parcer, cum seriam eorum viderit poenitentiam; ita usurpatur verbum Hebr. 2. Cbron. 36. v. 15. Jer. 15. v. 5. Ezek. 16. v. 5. Malach. 3. v. 17. Post generalem promissionem, sequitur specialis enumeratio variorum beneficiorum temporalium, hic v. 19-27. & Spiritualium, v. 28. seqq. v. 19. Och HErren skal swara. tum verbis, per Prophetas; tum ipso opere, exaudiendo & beneficiendo, Hos. 2. v. 21, 22. sendz eder Korn/ most och Olio. gratiam & potentiam suam DEus ostendet v. 21. terram foecundam & tempora fructifera reddens, NB. Joël. 2. v. 22, 23, 24. Hos. 2. v. 8. Act. 14. v. 17. Per ista v. tria, frumentum, quod ex terra crescit, & omnia segetum genera complectitur; mustum, quod ex uvis exprimitur, sub se omnes vini species comprehendens; oleum,

466.

que omnes alii fructus arborum subintelliguntur; promittit Deus omnium alimentorum copiam, *Dout.* 7. v. 13. & 11. v. 14. & 18. v. 4. & 33. v. 28. 2. *Cbron.* 32. v. 28. *Nebem.* 10. v. 39. tisyllesti så at I skolen ther af nog hafwq; & satumbimini eo. h. e. unoquoq; istorum trium, v. 26. *Jer.* 31. v. 12. Dch skgl icke mehr: non exponeret eos Deus amplius opprobrio inter gentes, quamdiu in ejus timore & cultu se obedientes præstirent, ut mox ex *Psalmo* 81. v. 14. seqq. discimus; nam cum à DEo postea deficiebant Judæi, Romanorum potestati & contemptui subjiciebantur, *Mattb.* 23. v. 38. *Luc.* 19. v. 42-44.

Ilsus. Vix & tempori nostro & constituto poenitentiali convenientius quidquam dici potest, quam quod hic præscribit Propheta, si quidem tot patriæ nostræ regiones affliguntur magna fame, de quâ *Joel.* 1. v. 10, II, 16, 17, 18. ideoq; ex jam ante dictis ad membr. 1. urgenda digna præparatio, & DEo grata dierum poenitentialium celebratio; ex dictis ad II. quomodo hisce diebus confugiamus ad DEi misericordiam, & foedus cum illo, per Dominum JESUM, *Rom.* 8. v. 32, 34. & 9. v. 25, 26. *Ephes.* 1. v. 5, 6. *Hebr.* 4. v. 14-16. & 8. v. 6. seqq. & erigemus nos spe bonitatis ejus, *Psal.* 103. v. 9-13. &c (Applicanda & amplificanda hac pro ratione cuiusvis Ecclesiæ) Conclusio ex *Psal.* 67. v. 2. seqq.

CONC. III.

¶ Paræcœve Exod. 15. v. 26. explicetur & applicetur.

TEXTUS *Psal.* 81. v. 14, 15, 16, 17.

Exordium 1. *Tim.* 4. v. 8. Ubi (1) quid sit corporalis exercitatio? non athletarum exercitia antiquitus recepta, 1. *Cor.* 9. v. 24. sed variae corporis castigationes, longæ inediae, vigiliae, humicubationes, nudipedia &c. in quibus abusus & superstitiones sæpe reperiuntur, *Col.* 2. v. 21, 22, 23. 1. *Tim.* 4. v. 3. (2) quid per pietatem intelligatur? scilicet fidem puram & vitam reclam, declarat id Paulus ad Timotheum 1. *Tim.* 1. v. 5, 16, 18. & 4. v. 10, 12. & 6. v. 11, 12, 17, 18, 19. 2. *Tim.* 3. v. 12. & alibi sæpe. (3) quam utilis sit pietas? Ad omnia utilis, promissiones habens hujus vite à Christo, *Mattb.* 6. v. 33. & alias sæpe, *Psal.* 112. v. 1. seqq. *Prov.* 3. v. 1. seqq. &c. & vitae futuræ. *Psal.* 119. v. 1. seqq. Hic tamen caveas ne quando vita sanctæ inter pietatem focum das, illi tribuas vitam æternam, nam hæc ex gratia datur credentibus, *Rom.* 3. v. 28. & 6. v. 23. *Ephes.* 2. v. 8, 9. coronantur tamen bona opera, & gratia ornantur gradibus gloriæ in vita beata, 1. *Cor.* 15. v. 40, 41, 42, Hic in textu consideranda,

I. Pietatis descriptio. II. Felicitatis promissio.

Votum. Ephes. I. v. 17, 18.

DEus omnipotens & omniscius votivè sive optativè sàpè ea profert, quæ ab hominibus fieri cupit, Deut. 5. v. 29. & 32. v. 29. Esai. 48. v. 18. ut ostendat se non vim inferre voluntati humanæ, Psal. 32. v. 9. serìò tamen desiderare eorum felicitatem, ita & hic: utinam populus meus mibi obediret &c. ac sic porro,

I. Pietatem describit; quod consistat in (1) Obedientiâ: willi mich hörsampt wgra: reciperet omne verbum meum devoto & debito studio. Tum verâ fide verbum Evangelii de Christo, Gen. 49. v. 10. Deut. 18. v. 15, 18. Psal. 2. v. 12. Matth. 17. v. 5. Rom. 15. v. 18. & 16. v. 26. 2. Cor. 10. v. 5. Hebr. 5. v. 9. &c. tum pio obsequendi animo verbum mandatorum NB. Deut. 27. v. 9, 10. &c. 28. v. 1, 2. &c. (2) Recrè vivendi diligentia & constantia: norma recrè vivendi sunt via Domini, Deut. 5. v. 32. 33. Psal. 119. v. 3 & 118. v. 1. Gal. 6. v. 16. diligentia requiritur in ambulando; non standum, non sedendum, sed ambulandum, Gen. 17. v. 1. non in speculazione cordis ipsorum. Psal. 81. v. 13. sed in vijs Domini, I. Reg. 2. v. 3, 4. & 8. v. 58. Jer. 6. v. 16. Zach. 3. v. 7. Idq; constanter. Esai. 30. v. 21. Ephes. 2. v. 10. Tit. 2. v. 11, 12. &c.

II. Felicitatem promittit, eamq; variam: (1) Vitoriam contra hostes, v. 15. - snart nederlæggia theras Siender/ licet hostes multi sint & potentes, eos tamen cito humiliabo, Deut. 9. v. 3. I. Chron. 18. v. 10. Nebem. 9. v. 24. Och ming hand/ &c. manum verberantem & afflagentem, Hiob. 13. v. 21. Esai. 1. v. 25. (2) Tranquillitatem perennem: Osores Domini mentiti fuissent ei; h. e. qui sunt hostes Dei, & populum ejus odio habent, supplici ore, et si mentita subjectione, se submircent, Psal. 18. v. 45. & 66. v. 3. Men theras stjdh skulle ewinnerliga wgra: h. e. pij Israëlite, diu vivent, & erit politiæ ac statui corum perpetua prosperitas, Deut. 4. v. 40. & 6. v. 1, 2, 3, 24. Prov. 3. v. 2. I. Pet. 3. v. 10, 11. &c. NB. Deut. 28. v. 1-14. (3) Viðum uberem: v. 16. Levit. 26. v. 3. seqq. spissa them með bæta Hwetel de adipè tricici, Deut. 32. v. 14. Psal. 147. v. 14. Ezek. 16. v. 13, 19. - med Honog vshu Helleberget; idoneum cibum & delicatum, sine labore, etiam ubi tu laborare nequis. Deut. 32. v. 13. I. Sam. 14. v. 25, 26. conf. Exod. 3. v. 8. Num. 13. v. 28. Deut. 8. v. 8, 9. Jer. II. v. 5. Ezeek. 20. v. 6. Esai. 58. v. 11.

Usus, pro ratione cætus & temporis per applicationes diducantur; vid. die. 4. Conc. I. 1687. & in enarratione Psalte. Svetica part. 2. pag. 227. seqq. & ostendendum quomodo ex eo quod fame & aliis malis DEus nos affligat, colligamus nos fuisse inobedientes voci DEI, &

non ambulasse in viis ejus : Levit. 26. v. 14, 18. seqq. Deut. 28. v. 15. seqq.
vid. Die I. Conc. 2. 1679. die 2. Conc. I. 1685. Conf. Psal. 65. v. 6, 10-14.
Conclus. ex Psal. 90. v. 14.

168.
DIE III. (a. d. 13. Julij.)

CONCIO I.

Parasceve Psal. 138. v. 7, 8. explicetur & applicetur.

TEXTUS Psal. 57. v. 2, 3.

Exord. Matth. 23. v. 37. *Huru offga vnder sine wingar : ubi (1)*
gratia Christi, in congregando: welat försambla! 2. Chron. 36. v. 15.
Job. 10. v. 16. & 11. v. 52. Act. 26. v. 18. (2) Cura Ejus, in tuendo :
quam similitudine declarat: nam per gallina actus adumbrat Salvator
amorem suum, *Ezai. 49. v. 15.* & curam in nos, ducento, *Exod. 19. v. 4.*
Deut. 32. v. 11. & tuendo, Ezai. 31. v. 5. imo ipsum pro nobis dando, *Job.*
10. v. 15. & perpetuo apud nos manendo, *Matth. 28. v. 20.* David non
ut refractarij Judæi, tempore Christi, qui nolabant, *Luc. 7. v. 30.* & 14.
v. 17. *Astor. 7. v. 51.* sed ille ut alias sæpè, ita in textu devote anhelat
ad alas Domini.

Implorando gratiam, tutelam & adjutorium.

Votum Psal. 80. v. 20.

Titulus Psalmi hujus, qui convenit cum illo ad *Psalmum 57.* &
58. & *59.* & *75.* nobis proponit periculum in quo David hunc Psalmum
composuit. *I. Sam. 22. v. 1.* & *24. v. 4.* sed verba ipsa adhuc magis ex-
ponunt ejus desiderium. scil.

I. DEI gratiam implorat: siquidem homines adeò erant trucu-
lenti, ad DEum misericordem configuit, velit ipse propter immensam
suam bonitatem ipso effectu illi succurrere, *Psal. 4. v. 2.* & *6. v. 3.* & *9.*
v. 14. & *31. v. 10.* *Ezai. 33. v. 2.* repetit autem bis: *Guds war migh nåde-*
ligh/ war migh nådeligh/ ut tanto magis DEum commoveat & opem
eius acceleret, sic Psal. 22. v. 2. ita in uno versu, *Psal. 123. v. 5.* & uno
Psalmo saepius id ingeminat, *Psal. 25. v. 11, 16.* & *41. v. 11.* & *86. v. 3, 5, 15,*
16. &c. rationem addit, *Thy på sikh trostar iagh:* in Te ut in petrâ &
refugio tutissimo, tutus ero, ideoq; in te & protectione tuâ, unicè o-
mnem spem meam colloco; *Psal. 18. v. 31.* & *31. v. 2.* & *33. v. 22.* & *62. v. 3*
&c. hinc

II. Tutelam divinam experit: Och vunder ting wingars skugga
hasver iagh tilflycht; frequenter hoc occurrit apud Davidem, quod
desumpta similitudine ab alis avium, protectionem quam a DEo habet,
descri-

describat; liquidem aiae maternae avium, non onerant pullos, sed defendunt, non tegunt saltem, sed & nativo calore fovent, Conf. Deut. 32. v. 11. Ruth. 2. v. 12. Esai. 31. v. 5. Luc. 13. v. 34. sub alis DEi defendi cupit David, Psal. 17. v. 8. habitare, Psal. 91. v. 1. solatium habere, Psal. 36. v. 8. & 61. v. 5. lætari, Psal. 63. v. 8. sperare, Psal. 91. v. 4.

III. Felicem exitum exoptat: illum certa spe sibi pollicetur: tamen est ut det onda gât öfver! donec transeat unaquaq; arummarum: multiplicia mala Davidem affligebant, Psal. 73. v. 14. è cunctis tamen exoptatam liberationem certò expectabat, Psal. 55. v. 13. ut id tanto ci- tius obtineret, exclamat: Jagh roopar til Guldh den aldrahögste: Ve- ré id DEo competit quod sit den aldrahögste: Psal. 47. v. 3. Syr. 1. v. 8. Luc. 8. v. 28. ac ut plurimum iste titulus cum operibus gratiæ conjungi- tur, ut constet DEum esse Ter Optimum Maximum, Deut. 32. v. 8. Psal. 7. v. 18. & 83. v. 19. & 89. v. 28. Luc. 6. v. 35. Actor. 16. v. 17. etiam in Hebr. Thren. 3. v. 35, 38. ubi præcedit insignis gratiæ divinæ celebratio, v. 31-34. Sic David & bonitate DEi, & supereminenti ejus potestate super omnes creaturas, efficaciter se consolatur, Psal. 62. v. 3. & 118. v. 6. &c. piè quoq; observant Theologi Eljion, adjectivum singulare, con- strui cum plurali Elobim, ad indicandum mysterium Trinitatis in unâ essentiâ divinâ: Til Guldh then på min jämmer en ånda gjör. Ad DEum perficiente, sive consummantem super me: quod aliqui de gratiâ & misericordiâ DEi in Davidis salutem adhibitâ, alij de præsidio circa eum consummato; sed & cum B. Luth. sic exponi potest: ad DEum qui perfecit causam meam, vel peregit partes meas. Is quoq; porro aderit & cuncta ad optatum finem perducat. Psal. 138. v. 8. Phil. 1. v. 6. Nådeligen tager os af thenna Jämmerdahlen til sîgh i Himmel.

Usus, peri possunt ex enarrat. Psalt. vernacula part. 2. pag. 37. seqq. Et porro diduci quomodo & nos verâ fiduciâ sub alis DEi præ- sidium quæramus, Psal. 27. v. 9. & 31. v. 20, 21. Conclus. ex Psal. 57. v. 10, 11, 12.

CONCIO II.

Paracœve, Apoc. 15. v. 3, 4. Insigne certe canticum, quia in illo canticum Mosis, Exod. 15. & canticum agni, h. e. quod fideles in lau- dem Christi agni DEi, Job. 1. v. 29. Apoc. 5. v. 6. cantant, Apoc. 5. v. 9, 10. & 12. v. 10, 11. scilicet hic, cap 15. celebrant DEum pij, à tyrannide Anti Christi felicitè liberati, v. 2. & devoto hymno laudant, Magna & mirabilia DEi opera. Psal. 86. v. 8, 10. & 11. v. 2. DEi omnipotentiam, Gen. 17. v. 1. Psal. 115. v. 3. justas & veras vias ejus, Psal. 25. v. 10. & 145. v. 17. Rom. 11. v. 33. Quod sit Rex sanctorum, Psal. 2. v. 6. Luc. 1. v. 32, 33.

A70.
Quod sit nomen ejus omnibus tremendaum & laudandaum, Deut. 28. v. 58. Jerem. 10. v. 7. solus sanctus: essentialiter & originaliter, Esai. 6. v. 3. apoc. 4. v. 8. adorandus ab omnibus gentibus, Apoc. 7. v. 9, 10. & quod iudicia ejus sint manifesta, Modo admirando, justissima sua iudicia, contra Anti Christum & Ecclesiae hostes, exerceat: de quibus Apoc. 16. & 17. Capp. Nos qui per DEi gratiam in Ecclesiâ Evangelicâ à tyrannde Papali liberati, in has voces frequenter erumpamus, imprimis diebus hinc solennibus, & sic DEum laudando, ad similem textum nos paramus.

TEXTUS. Jerem. 32. v. 17, 18, 19.

Exord. Exod. 34. v. 6, 7. Promissum Exod. 33. v. 19. hic implere vo. luit Deus, ostendendo Moysi omne suum bonum & annuncianto nomen suum: ita enim quod Exod. 34. v. 5. affalldet reddendum; forfunnade. Et cum jam transiret Dominus, videlicet Filius DEi ante faciem Mosis, juxta Exod. 33. v. 22. ropade han/ scilicet Filius DEi exclamavit, ut patet ex textu Mosis, & repetitione Num. 14. v. 17, 18. HÆtre! HÆtre! quod conferri potest cum Zachar. 3. v. 2. & aliis locis, ubi persona una divina loquitur, & geminando nomen divinum essentiale & incommunicabile, subministrat testimonium S. S. Trinitatis in in una essentia divina: Gloriam; nomen hoc habet Deus in Hebr. ab omnipotentia sua, Gen. 33. v. 20. Exod. 15. v. 2. &c. Harmhertig/ Psal. 103. v. 8. &c. Nådeligh/ Psal. 145. v. 8, 9. &c. och längmodigh/ Jon. 4. v. 2. Och af stora nåde/ eadem phrasis, Psal. 86. v. 15. & 103. v. 9. & 145. v. 8. est enim gratia ejus maxima: duratione, Psal. 100. v. 4. & extensione, Psal. 108. v. 5. Och trofast/ Deut. 32. v. 4. Tu som bevarar Nåde til tusende åeder/ Exod. 20. v. 6. Deut. 7. v. 9. hic in Hebr. incipit versus præter modum à litera majori, ad designandam immensam magnitudinem cœsorum bonitatis divinæ. Rom. 2. v. 4. och förläter misgärningar/ öfverfrådelse och synder/ omnis generis peccata benignissime condonat, Psal. 79. v. 8, 9. Mich. 7. v. 18, 19. och för hwilken ingen är ofskyldig/ Hebr. 9. v. 2, 3. Psal. 143. v. 2. Rom. 3. v. 19. Tu som söker/ Exod. 20. v. 5. &c. Ex hac DEi descriptione, non pauca in textu nostro adduxit Jeremias, in quo ut ex loco Mosaico discimus:

De votam DEi venerationem.

Votum Psal. 86. v. II.

Per totum Cap. 32. id agit Jeremias, ut certos redditus de captivitate Babylonica: ipsam captivitatem prædicti, v. 1-6. dein per hieroglyphicum signum, restitutionem exponit; à v. 6. ad 26. scilicet

478

42

scilicet non dubitarent de reditu, dum is jam per emptionem agri, futuræ hæred tatis spem ostendebat; ac porro à vers. 26. ad finem plenus tradidit restitutionem spiritualem & temporalem. Textus noster est initium orationis, & sic deinceps veneratur:

1. DEI Majestatem: v. 17. O Hæerre Glædh! Hebr. Aha Domine Jehovah: Ab, Ab, Est vox exclamantis vel dolentis, vel deprecantis, Ach Hæerre! Hæerre! sic enim rectè redditur, Jos. 7. v. 7. Jud. 6. v. 22. Jer. 1. v. 6. & 4. v. 10. Ezek. 4. v. 14. & 9. v. 8. & 11. v. 13. & 20. 49. Duo hic DEI nomina cum ista voce conjungit, ut alias viri DEI in locis allegatis faciunt, cum in magna animi commotione, se ante Thronum DEI demittunt: Adonai quod ita scriptum & positum nulli alii nisi vero DEo competit, eò quod sit Dominus & Suffragator omnium, Dominus Dominorum, Deut. 10. v. 17. Dominus totius terre, Jos. 3. v. 11, 13. Psal. 97. v. 5. Zach. 4. v. 14. & 6. v. 5. iterum nomen Jehovah, Deo proprium, etiam ubi alia puncta habet, notans eum à seipso existentiam habere, & à nullo alio, ac quod cuncta alia, quæ sunt, ab eo existentiam suam habent, & ob id nomen hoc summum DEI est. Psal. 83. v. 19. nomen tremendum & venerandum, Deut. 28. v. 58. conf. Exod. 6. v. 3. & 15. v. 3. Esai. 42. v. 8. Hof. 12. v. 5. &c. Addit v. 8. Hæerre Zebaoth dr titt Nam pna Omnia quæ sunt, ordine & subjectione tibi sublunt, ut exercitus suis ducibus, Gen. 2. v. 1. I. Sam. 1. v. 3. Hiob. 25. v. 3. Jer. 31. v. 35. & 48. v. 15. Amos. 4. v. 13. Zach. 1. v. 3. Sap. 5. v. 18-24. &c.

2. DEI omnipotentiam: quam extollit. (1) Ab opere creationis; Sū tu haſtver giordt! & non aliis. Gen. 1. v. 1. Jer. 10. v. 11, 12. Himmel och Jord/ omnes res creatas, visibles & invisibiles, Gen. 2. v. 1, 4. Psal. 146. v. 6. genom tina foora krafft! Est enim maximæ potentiae opus, Esai. 40. v. 26. och genom tin vthræfta Arm: dicitur de operibus conspicuâ & admirandâ ratione peractis; sic de creatione, Jer. 27. v. 5. de eductione Israëlitarum ex Ægypto, Exod. 6. v. 6. Deut. 4. v. 34. & 5. v. 15. Psal. 136. v. 11, 12. & hic Jer. 32. v. 21. (2) Ab eo, quod nihil sit ei impossibile. De omnibus potest. Juxta Hebr. Non mirificabitur à te omne verbum: nam quæ impossibilia nobis videntur, sunt nobis admirationi, sed non sunt talia illi, qui ea perficere potest; Zach. 8. v. 6. de eo autem quod omnia quæ fieri possunt, subjaceant divinae potentiae, vid. Gen. 18. v. 14. Hiob. 42. v. 2. Matth. 19. v. 26. Lu. 1. v. 37. Ephe. 3. v. 20. (3) Potentiam ejus confiendo. Tu foore och starkle Glædh. Nam ex Hebr. & Luth. addendum nomen DEI; & secundum idioma sacrum ita sonat, Deus ille magnus, qui potens es. Deut. 10. v. 17. Nehem. 9. v. 32. (4) Potentiam in operibus agnoscendo. Mächtig i gerningom! Psal. 66. v. 5. Esai. 28. v. 29.

De omnibus potest.
Sed certe ejus.

3. DEi misericordiam: Tu som mångom tufsendem wålgjör / DEus non solum tot myriadibus hominum benè facit, Psal. 36. v. 6-8. & 145. v. 9. Matthe. 5. v. 45. &c. sed & extendit misericordiam suam in mille generationes, amantium & timentium eum, Psal. 103. v. 17. est enim hic eadem phrasis faciens misericordiam in milia, quæ occurrit Exod. 20. v. 6. Deut. 5. v. 10 & similes, Exod. 34. v. 7. Deut. 7. v. 9.

4. DEi justitiam: idq; (1) respectu posteritatis impiorum: Och wedergäller/ justitiâ retributivâ, Fådernas misgåtningar/ ipsos quasi parentes in liberis eorum, temporalibus plagis puniendo, Exod. 20. v. 5. tum ad augendum dolorem in parentibus prævaricantibus, 1. Sam. 2. v. 23, 34. tum ad ostendendum gravitatem peccati, Num. 14. v. 18. Jes. 7. v. 15, 24. Idq; tanto justius, cum posteri premunt vestigia impiorum majorum suorum, 1. Reg. 14. v. 10, II. & 21. v. 21, 22, 29. proinde additur Vhi theras Barns stöthe: Plenâ & justè illis competenti mensurâ, Psal. 129. v. 12. Esai. 65. v. 7. Luc. 6. v. 38. etiam post mortem parentum, effter hem/ 2. Sam. 21. v. 1, 6, 9. 2. Reg. 5. v. 27. & 9. v. 7-9. & 10. v. 10. & 24. v. 4. &c. (2) respectu quorūvis peccantium: ubi declaratur primò, exacta omnium factorum, dictorum, cogitatorum filiorum hominis, notitia in DEo: Och tin ögon stå öpen öfver alla Menniskors Barns wågat itaq; oculi DEi, non solum constanter & continuò intuentur homines in universum, sed & singulorum facta & instituta, Hiob. 34. v. 21, 22. Psal. 33. v. 13-15. & 119. v. 168. & 139. v. 1-5. Prov. 5. v. 21. & 15. v. 3. Jer. 16. v. 17. Verum DEus non est otiosus spectator, sed justus iudex, at tu skalt gifwa hvariom och enom effter sitt wåsende/ och sins wåsendes frucht! Jer. 17. v. 10. & 18. v. 11. & 25. v. 14. addc 1. Reg. 8. v. 32. Psal. 62. v. 13. Rom. 2. v. 6. & sic vel ex gratiâ benefacit pijs in Christum creditibus. Matthe. 5. v. 12. Rom. 2. v. 7, 10. 2. Thes. 1. v. 6, 7. vel secundum justitiae rigorem punit impios, Rom. 2. v. 8, 9. Apoc. 22. v. 12.

5. DEi sapientiam: Stoar i Rådh: quod cuncta gubernet sapientissimè & perfectissimè. Psal. 66. v. 5. Esai. 28. v. 29. De sapientia DEi, Hiob. 9. v. 4. & 12. v. 13. & 28. v. 22, 23, 24, 27. Esai. 31. v. 2. & 40. v. 13, 14. Jer. 10. v. 12. Dan. 2. v. 20. Is solus sapiens, nempe essentialiter, originaliter, immutabilitè, certissimè, perfectissimè, Rom. 16. v. 27. I. Tim. 1. v. 17. & inter epitheta DEi, quæ Christo competit, hæc sunt: admirabilis, consiliarius, Esai. 9. v. 6.

USUS, Inter primaria quæ discamus hisce diebus solennibus, est DEi veneratio: contritio & fides efficaciter in devota attributorum divinorum meditatione excitentur, sed & poenitentia fructus ac novæ obedientia studium in nobis promoveat hæc veneratio. Dum pie Di-
vinam

478

43

vinam Majestatem cogitamus, discimus quantum malum: Hans
 Majestates ogoen emootstrafval Esai. 3. v. 8, 9. NB. Deut. 10, v. 16 - 18.
 Psal. 4. v. 3. & 76. v. 8, 9. Jer. 5. v. 22. & 10 v. 7. Quando Dei po-
 tentiam consideramus, deprehendimus quam sit ille potens ad pu-
 niendos refractarios, Nabum. 1. v. 3 - 6. & ad confirmandum in no-
 bis opus bonum, Rom. 14. v. 4. idque augendum, 2. Cor. 9. v. 8.
 hinc Baptista in concione poenitentiae, argumentum sumit à Dei po-
 tentia, Matth. 3. v. 9. Paulus, Rom. 11. vers. 23. & Prophetæ sapientia.
 Quando Dei misericordiam respicimus, nobis in Christo exhibitam,
 validissimè nos ea ad Deum trahit, Jer. 31. v. 3. NB. Ps. 103. v. 8. seqq.
 Joel. 2. v. 12, 13. Ephes. 2. v. 4. seqq. Heb. 10. v. 31 - 39. Sed & vita
 novitatem operatur; spe enim misericordia divina, deferenda sunt
 via perversæ, Esai. 55. v. 7. & Deus remittit peccata, ut timeatur,
 Psal. 130. v. 4. 7, 8. & manifestum ex parabola Matth. 18. v. 32, 33. quo-
 modo Deus per misericordiam suam nos invitat ad charitatem, Lue.
 6. v. 36. & nonne quis post obtentam à gratiâ DEI in Christo,
 peccatorum suorum veniam, Eph. 1. v. 7. pie sic cogitet; An rur-
 sus novis prævaricationibus tam benignum & misericordem Deum
 fatigarem? Absit! Rom. 6. v. 1, 2. Dei justitia in piis mentibus o-
 mnino obicem peccatis ponat, dum cogitet anima devota, Deum
 esse scrutatorem cordium, sanctum, iustum, peccatorum vindicem,
 Psal. 5. v. 4, 5. & 7. v. 10, 12, 13, 14. & 11. v. 6, 8. ideoque irritamenta
 & illecebras peccatorum divinâ adjutus gratiâ, repellit dicendo: huic
 stulle tag så mycket ondî gjöra! (magnum hocce malum) och syn-
 da emoot Gudh? Gen. 39. v. 9. Neque effectu suo caret divina sa-
 pientie veneratio: scilicet dum ipsi planè ignari sumus, ipse sapi-
 entia suâ nos in viam rectam dirigat, Psal. 25. v. 5. Sap. 9. v. 10, II.
 Conclusio ex Judæ Epistola v. 20, 21, 24, 25.

CONCIO III.

Parasceve 2. Reg. 20. v. 19. ware doch Frejdh och Sanning i min rjdh!
 Explíc. vide in Exord. ad Conc. I. die 4. A. 1679.

TEXTUS 2. Cor. 13. v. II.

Exord. Psal. 34. v. 13, 14, 15. Explíc. vid. in enarrat. Psal.
 Et erit vernacula part. I. pag. 303. seqq. Textus hic tertius tertii
 diei tradit nobis modum, quo

D

Reti-

Retineamus cum Deo pacis, pacem.

Votum, 2. Pet. I. v. 2.

Grave dubio procul hocce monitum, cum in fine tam egregia-
rum epistolarum id ponere voluit Apostolus, quot verba, tot pon-
dera, tot monita; pâ fidstone/ ultimum optimum, gravissimum, sic
Eph. 6. v. 10. Philip. 4. v. 8. I. Thess. 4: vers. 1. 2. Thess. 3. v. 1. Râre
Bröder/ ita eos amore Apostolico, *Rom. 1. v. 7. 13.* appellat, quos ta-
men plurium vitiorum arguit, *I. Cor. 1. v. 11. & 3. v. 2. seqq. & 5. v. 1.*
seqq. & 11. v. 20, 30. Siquidem charitas benè de iis sperat, *I. Cor. 13. v.*
7. ut autem Deum pati, & pacem retineamus, requirit in fidelibus.

1. *Sanctum gaudium:* Frôgder ider post dolorem salutarem.
2. *Cor. 2. v. 3. & 7. v. 9.* gaudium & solatium sanctum per fidem in
Christum, ut fructum spiritus, *Gal. 5. v. 22.* conciperent, *Mattb. 5.*
v. 12. Rom. 14. v. 17. Phil. 4. v. 4. 5. 6. &c.

2. *Necessariam emendationem:* Warer fulsome Gr. *καταγ-*
νιζεσθε verbum illud de emendatione retis, *Mattb. 4: 21.* de erigen-
dis lapsis, *Gal. 6. v. 1.* alibi vertitur: *υψηλλα,* I. *Thess. 3. v. 10.* fulbordal
I. *Pet. 5. v. 10. Hebr. 11. v. 3.* etiam fulsumna/ *Mattb. 21. v. 16. Luc. 6.*
v. 40. giôra stickelig, *Hebr. 13. v. 21.* conf. *Ephes. 4. v. 12.* vult ergo,
ut sublatis scandalis, quæ in Ecclesiam Corinthiacam irrepserent, red-
integrarentur, perficerentur, consummarentur in vera Ecclesi-
statum, *Epb. 4. v. 12, 13, 14, 15, 16.*

3. *Mutuam consolationem:* troster ider: post gravissimum
dolorem, 2. *Cor. 7. v. 8, II.* invicem jam consolemini, I. *Thess. 5. v. 14.*
adde *Mattb. 5. v. 4. Rom. 1. v. 12.* & ex hac epistolâ, 2. *Cor. 1. v. 3, 4. 5.*
& 2. v. 7. & 7. v. 4, 6, 7, 13. item *Epb. 6. v. 22. I. Thess. 2. v. 12. & 3. v. 7.*
& 4. v. 18. &c.

4. *Suavem concordiam:* warer ens finnade: prius in partes
tracti, I. *Cor. 3. v. 3.* seqq. jam monet sint in promovendâ Dei glo-
riâ, & salute mutuâ, concordes, *Rom. 12. v. 3, 16. I. Cor. 1. v. 10. Phil.*
2. v. 2, 3, 4. & 3. v. 16. & 4. v. 2, 3. NB. *Rom. 15. v. 5.*

5. *Indefessum pacis studium:* hoc enim ex charitate fluit, &
agit ante omnia Christianus, ut cum Deo habeat pacem. *Rom. 5. v. 1.*
Ephes. 2. v. 13. ac dein cum hominibus, *Rom. 12. v. 17, 18. conf. Mar-*
9. v. 50. I. Thess. 5. v. 13. I. Pet. 3. v. 11. &c.

Inde felicitas summa ex *Dei praesentia*, Gudh når ider non-
solum praesentiâ generali, *A. 17. v. 28.* Sed speciali gratosâ & ma-
xime

475

ximè salutari, Gen. 21. v. 22. & 26. v. 3. & 28. v. 15. 20. Deut. 7. v. 21.
Jos. 1. v. 9. 17. Psal. 23. v. 4. & 91. v. 15. Matth. 28. v. 20. Rom. 15. v. 33.
Phil. 4. v. 9. &c. & quidem tūrletsens och fridsens Gudh. Deus est
Deus charitatis, à quo vera charitas, & qui ipse est charitas. I. Job. 4. v.
7. 8. 16. NB. Rom. 5. v. 5. & Deus pacis, à quo, & in quo, solida pax,
Rom. 16. v. 20. I. Cor. 14. v. 33. NB. 2. Thess. 3. v. 16. conf. Luc. 2. v. 14.
Rom. 14. v. 17. & 15. v. 13. Phil. 4. v. 7. &c.

Uſu: Fiat gravis admonitio ad vitæ emendationem, & quomodo
secentur pacem inter nos, ut Deum retineamus eum benedicti-
one sua spirituali & Temporali, nam lites & rixæ sunt à Diabolo,
Job. 8. v. 44. Sap. 2. v. 24. Apoc. 12. v. 10. Et indesinenter oremus pro
pace, Psal. 122. v. 7. Conclusio ex I. Thess. 5. v. 23.

Liber regalis ad Diabolos

Die IV. (A. d. 10. Aug.)

CONCIO I.

Textus hujus concionis, Micheæ 7: v. 18. 19. 20. quoad par-
tem maximam, expositus est Anno 1682. Die IV. Conc. I. Qui
jam additus est v. 20. ostendit, quomodo Deus post tria ibi
enumerata, incomparabilem bonitatem suam declarat.

IV. In veritatis & gratia demonstratione: hålla Jakob Troheet / Abrgham Mådh / respicit gratiæ plenas promissiones
sanctis his Patriarchis factas, imprimis de Messia redemptore gene-
ris humani, Gen. 12: v. 3. & 28: v. 14. Item Isaaco, Gen. 26: v. 4. quæ
promissiones agunt de gratiâ & salute omnibus hominibus oblata,
ac ipso actu beneficia illa quæ Deus in Christo pollicitus est, ex me-
râ gratiâ & per immotam suam veritatem, rata habet, eadem con-
ferunt fidelibus, Israëli secundum spiritum. Rom. 9: v. 7. 8. 9. Gal.
6: v. 16. Has promissiones respicit Maria, Luc. 1: v. 54. 55. idem ali-
bi sæpius. Ac beneficium salutis in Christo exhibitum gratia &
veritas vocatur, Psal. 89: v. 2. 3. & 117: v. 2. Conf. Rom. 15: v. II. NB.
Job. 1. v. 14. adde Esaï. 55: v. 3. Hos. 2: v. 19. 20. Deus jurando ista pro-
misit, Gen. 22: v. 16. 18. Deut. 7: v. 8. Psal. 132: v. II. &c. itaque Chri-
stum verâ fide suscipientes, firmâ fiducia capiant consolationem ex

toto hoc Micheæ textu, plura vide Conc. I. d. IV. 1682. & 1683.
die IV, Con. 2. Conclusio ex Psalmo 65: v. 4. s. 6.

CONCIO II.

Parasceve Ephes. 1. v. 17, 18. Explicetur : dein applicetur ad Textum, ubi de carnalibus hominum cogitationibus, per quas se in securitate obfirmant & pereunt; & simul de vera piorum scientia, Iagħiġ meti; ac de constanti eorum felicitate, quam Paulus vocat Arfshärligheet.

TEXTUS Ecclesiastē 8: v. 11, 12, 13.

Exordium Hiob. 21. v. 6. 7. proponit temptationem illam apud Epios frequentem, quæ animos eorum angit, dum vident impios in malitiā suā florere; temporalem felicitatem & in ea obduratem eorum animum describit, v. 8. usque ad v. 15. ast à. v. 16. usque ad finem rursus describit. tristem impiorum exitum: Dūrius hanc temptationem Davidem anxisse deprehendimus ex Psal. 73. Ubi quidem v. 1. thesīs ponit infallibilem; ast objectionem gravissimam sentiebat à prosperitate & superbiā impiorum, quam describit v. 2. usque ad v. 12. angorem animi profert v. 13, 14. & quam vicinus fuisse lapsui, v. 15, 16. tandem ex verbo Dei, diversum finem proborum & improborum observat, v. 17. seqq. temptationem deprimere satagit. est autem Salomonis in textu nostro

Tutissimum iudicium de hominum vera felicitate.

Votum. Psal. 13. v. 4.

Notabilem ponit Ecclesiastes observationem c. 8. v. 10. ad quam in textu nostro subjungit, *infallibile iudicium de verā hominum felicitate: ubi*

I. Deplorat hominum malitiam. v. 11. Effter ethet Hoc primum certo, ponit, sententiam esse decretam contra quodvis opus malum, Psal. 62. v. 13. Jer. 17. v. 10. Rom. 2. v. 8, 9. verum secundo observat, non statim vel non citò executioni mandari hoc decretum: sed à Deo differri, Jer. 18. v. 11. ob varias causas sanctas, præprimit ut det peccatoribus penitentia tempus, Rom. 2. v. 4. 2. Pet. 3. v. 9. ideo deplorat hominum malitiam, quod per hoc ipsum indurentur magis, Mennitiones Hierosā fuit: est in corde corruptio naturalis, tanta in iniquitate sua quælla a mortaliā adū, in iugis talon ioculū in sanctis Gen. 1. 1. sed in Cuiuslibet in die pax si fuit, id pax in teat tripliā omnian in iniquan-

47745

Gen. 6. v. 5. Matth. 12. v. 34. & 15. v. 19. sed hic agitur de superadditâ malitiâ, Att. 5. v. 3. ita Est. 7. v. 5. quis implevit cor suum ad faciendum ita? scilicet sibi promittunt impii impunitatem, vel quod putent non esse Deum, Psal. 14. v. 1, 2. vel eum singula non observare, Syr. 16. v. 15, 16. NB. Psal. 50. v. 16. - 21. vel eum facile illis indulgere, Syr. 5. v. 6. 2. Pet. 3. v. 3, 4. hinc supra modum crescent in malitia suâ, peccant à **Pho**βo καρδίᾳ ut symmachus vertit, conf. de ejusmodi Dei contemptoribus, Esa. 5. v. 19. Jer. 5. v. 12. &c. 17 v. 15. & 44. v. 17, 18. Ezek. 12. v. 22. Matth. 24. v. 48, 49. Verum Deus tarditatem, pœnæ gravitate compensat, Rom. 2. v. 5. quod diluvium, exitium Sodomæ, Ierosolymæ, &c. Satis nobis ob oculos ponunt; & manifestum erit porro in interitu Antichristi, & æternâ impiorum pœnâ, vid. 1683.

Tunc dico. Quia ipsa dico
intra principiis dabo
eiusmodi nullum est facere
alii tamen non solum 12. 13.

Igitur dico vobis quod
in pœnâ: Et pœna pœna
ne militia Regum non polpon
in missione iugulat. Cetera
contingit pœnas Dei com
in aliorum promitti libe
sceleribus in suo impietate
Iudei 29. 19.

II. Refutat objectionem ab impiorum Longævitate: videbat Dei contemptores in perversitate suâ adeo proclives esse ad effugia & nenia, quibus se in perversâ suâ opinione confirmant, ac tanquam palmarium ab iis objici, quod & illi diu vivant qui ob flagitia sua culpaniatur: Om en Syndare hundrade resor illa gjör och doch länge lesiver ac inde inferri: nullam ob crimina esse metuendam pœnam: Ad hanc objectionem refutandam præmissâ sententiâ vera, respondit v. 13. Och såsom en Skugga skola the ejt länge leswa som Sudh icke fruchta per peccatorem h l. non intelligit quemvis hominem, sed eum qui peccandi habitum contraxit & enormiter indulget sceleribus: vertitur Skalk! Eccles. 9. v. 18. hundrade åhra Syndare! Esa. 65. v. 20. & concedit tales quandoque diu vivere, Eccles. 7. v. 16. imo florere, Psal. 37. v. 35. ast ut longe frequentius anni impiorum decurtantur. Prov. 10. v. 27. adde Psal. 55. v. 24. ita quando plures illis contingunt anni, non censendum id ex eo provenire, quod placet Deo eorum impietas, Psal. 5. v. 4, 5. nec quod impunitos eos dimittat, Prov. 16. v. 4, 5. & 28. v. 17. sed quod eos ad pœnitentiam invitet, Esa. 48. v. 9. Rom. 2. v. 4. 1. Tim. 2. v. 4. 2. Pet. 3. v. 9. ac prolongatio annorum apud eos longè differt ab illa benedictione piis promissâ. Exod. 10. v. 12. Deut. 4. v. 40. & 5. v. 33. Prov. 3. v. 2. nam etiam si ad senectutem vivant improbi, est tamen eorum vita 70 vel 80 annorum, nihil, comparatione factâ cum æternitate, Syr. 18. v. 8. ast piorum felicitas durat in æternum, Psal. 112. v. 9. præterea in posteris suis non diu vivent ut pii, sed citò peribunt, Hiob. 18. v.

19. *Psal.* 37. v. 28, 29. & 109. v. 13. Ac inquietà eorum conscientia vitam reddit miseram, *Sap.* 17. v. 11. *Syr.* 14. v. 1, 2. denique quod hic responsionis sive refutationis loco Salomon innuit; est *vita eorum*, ut *umbra*, *umbratilis*, *evanida*: non solum ut omnis vita nostra *umbra* est. *I. Chron.* 30. v. 15. *Hiob.* 8. v. 9. *Psal.* 102. v. 12. & 144. v. 4. *Jac.* 4. v. 14. Sed quod ut *umbra* dum longissima est, cito evanescit, jamque diem finiri *umbramque* perire certum est; ita longiores vitæ dies peccatorum, & in impietate & impenitentia aucti, certo concludere nos finunt interitum & perditionem brevi peccatoribus ejusmodi superventuram, *Rom.* 2. v. 5. adde *Psal.* 49. v. 21. *Esa.* 14. v. 14 - 17. *Syr.* 42. v. 11, 12, 13, 14. &c.

III. Tuttissimum judicium de verâ felicitate interponit. Så weet iagh liktvål; intellectu illuminato, & revelatione verbi divini informato: quem opponit Salomo suggestionibus carnis & vanis mundi judiciis: planè sicut David in simili mentis luctâ, *Psal.* 73. v. 17. seqq. Argumentatur quippe à priori & non à consequentiis incertis; inque consolationem piorum orditur ab eorum felicitate: ocf dem warder wål gångandes / som Gudh fructa: Ex immensa sua gratia multiplicem felicitatem concedet Deus fidelibus, *Psal.* 33. v. 18, 19. & 84. v. 12, 13. & 112. v. 1. seqq. *Esa.* 3. v. 10. adde *Deut.* 28. v. 4. seqq. *Prov.* 2. v. 7, 8, 9. *Ecol.* 7. v. 19. *Jer.* 17. v. 7, 8. *Syr.* 1. v. 19. et si diu quandoque patientur oppressiones, *Psal.* 34. v. 20, 23. tandem tamen illis benè erit, på sidstone! *Psal.* 37. v. 37. & 61. v. 6. *Syr.* 1. v. 13. in die illâ, *Malach.* 3. v. 16, 17, 18. in vita futura, *Rom.* 2. v. 7, 10. ut Lazarus, *Luc.* 16. v. 25. qui Gudh fructa/ filiali timore ac fidelianimo eum colentes, dicuntur hic de som hans Ansicht fructa/ quod Deum ubique præsentem & omnia intuentem judicantemque, *Prov.* 5: 24. semper revereantur, *Psal.* 139. v. 2. seqq. sicut filii morigeri parentis oculos semper timent, vocatur Deus, timor Isaaci *Gen.* 31. v. 42. sub-jungit pariter sententiam indubitatam de impiis: Zy den Ogudachsi ga warder icke wålgångande/ som Gudh icke fructa: sequitur hoc ex immutabili Dei justitia, & sententia in verbo Dei toties latâ *Hiob.* 20. v. 5. seqq. *Psal.* 34. v. 22. & 37. v. 35, 36, 38. *Luc.* 16. v. 25. *Rom.* 2. v. 8, 9. 2. *Theff.* 1. v. 6, 8, 9. *Apoc.* 21. v. 7, 8. & 22. v. 15. &c.

479
46

Usus: Valde inservit hic textus, ad reprimendam se-
curitatem impiorum, & excitandum Dei timorem. Proinde
jam notata perplura S. & S. & dicta, & exempla sacra & pro-
fana epanorthotice & pædeutice amplificanda, & pro ratione
auditorum applicanda. Conclusio ex Ps. 25. v. 12, 13, 14, 21, 22.

CONCIO III.

Parafœve 2. Pet. 3: v. 1, 2. Ita & S. R. Maj:tas ordinavit hoc
anno textus ex Scriptis Propheticis & Apostolicis, & jam in ultimâ
concione diei quarti vvwâctia ut wakel & monet ihogkommia qvæ
prius dicta sunt à Prophetis & Apostolis &c.

TEXTUS, I. Cor. 16: v. 13, 14.

Exordium Marc. 13: v. 33. usq; ad 37. Hoc monitum wakel
Christus in ultimis suis concionibus, tam serio, similitudinibus,
hic ut & Matth. 24: v. 42 - s1. & 25: v. 1-13. &c. nec non inge-
minatis verbis inculcat; idipsum in Textu nostro verbis Pauli, nobis
commendatur: Estqve in illis.

Memoriale Christianum.

Votum 2. Thess. 2: 16, 17.

Elegantissimè Spiritus Sanctus hic complectitur ea qvæ priori-
bus diebus penitentialibus didicimus. Sit itaque nobis memoriale
sacrum, juxta qvod.

1. *Vigilemus*, wakel non tam à naturali somno abstinendo,
(qvamq; qui & eo ac otio nimis indulgent, alieni sunt à Pauli ge-
nio, Act. 20: v. 31. 2. Cor. 6: v. 4, 5, 6. 1. Thess. 2: v. 9.) Sed omnibus a-
ctibus Christianis die nocteque *invigilando*, Matth. 26: v. 3. Rom.
13: v. 12, 13. precibus, Ephes. 6: v. 18. Sobriâ vitâ, Luc. 21: v. 34. 1. Thess.
1: v. 4-8. Deum ac Jesum nostrum quærendo ac cogitando, Prov. 8:
v. 17, 34, 35. *Cantic.* 5. v. 2. Esaj. 26: v. 9. cum expectando, Luc. 12: v. 35-
37. parati in ejus adventum, Phil. 2: v. 12. Apoc. 16: v. 15. NB. 1. Pet.
5: v. 8.

A80

II. Stetimus in fide: Etiam in trone: in verâ & vivâ fide, ex verbo Dei, per Spiritus Sancti gratiam conceptâ, firmâ & immotâ constanter persistamus, 1. Cor. 15: v. 1, 2, 58. Gal. 5: v. 1. Col. 1: v. 23. Phil. 1: v. 27. & 4: v. 1. 1. Thess. 3: v. 8. 2. Thess. 2: v. 15. NB. 1. Cor. 10: v. 12.

III. Viriliter agamus, fortes nosmet præstemus, bruter eder manliga: Warer stærek: possent hæc distinctè considerari, ast in memoriali, memoriae causa conjunguntur: contra omnes satanae & hostium spiritualium insultus, viros vos præstate, avdigiæde, in versione Græca eadem vox in singulari: Jos. 1: v. 6, 7, 9. 1. Chron. 29: v. 20. & sicut hic in plurali 2. Chron. 32: v. 7. vult ut in militia & pugna Christiana, armaturâ sacrâ & fortitudine Dei instruci sint, Ephes. 6: v. 10. ulque ad 18. & ut corroborentur animo & viribus, gratia cœlesti, Phil. 3: v. 13. adde Nehem. 8: v. 10. Esai. 25: v. 4. & 30: v. 15. Ephes. 3: v. 16. 2. Tim. 2: v. 1. 1. Job. 2: v. 14. &c.

IV. Omnia in charitate perficiamus. All idor sing later stee i Rårlekenom: Sub universalî particulâ omnia, cuncta facienda respectu hominum comprehenduntur, Matth. 7: v. 12. ita hic tum qua ad Deum, tum qua ad homines alios spectant, in charitate fieri vult Apostolus. Sicut omnia vult fieri per fidem, Rom. 14: v. 23. & in Dei gloriam, 1. Cor. 10: v. 31. Non dicit: nihil fiat contra Charitatem; Sed omnia fiante in charitate, nam finis præcepti est Charitas, 1. Tim. 1: v. 5. quæ est fructus spiritus & per quam operatur fides, Gal. 5: v. 6, 22. Conf. Job. 13: v. 35. Rom. 13: v. 10. 1. Cor. 8: v. 1. & 13: v. 1. seqq. ideo omnia ex charitate fluant, per charitatem peragantur, in charitate finiantur, Matth. 22: v. 37-39.

Hæc pro ratione temporis & auditorum diducenda, & facta ad Deum gratiarum actione pro concessâ gratiâ in celebrandis bis diebus penitentialibus, Ps. 84: v. 2-6. Esa. 63: v. 7. Fiat conclusio ex 1. Pet. 5: v. 10.

S O L I D E O G L O R I A.